

**UCHWAŁA NR XXVI/159/2017
RADY GMINY TARNÓWKA**

z dnia 30 marca 2017 r.

w sprawie uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka na lata 2017 – 2021.

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 poz 446, poz. 1579, poz. 1948) i art. 16b, art.17 ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016r. poz. 930, poz. 1583, poz.1948, poz. 2174)-

Rada Gminy Tarnówka, uchwała co następuje:

§ 1. Uchwala się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka na lata 2017 - 2021, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Tarnówka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodniczący
Rady Gminy
/-/ Marcin Nowosielski**

UZASADNIENIE

do uchwały Nr XXVI/159/2017 Rady Gminy Tarnówka z dnia 30 marca 2017r.
w sprawie uchwalenia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka
na lata 2017 – 2021.

Stosownie do art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Gmina jako wspólnota mieszkańców ma obowiązek stworzyć równe szanse wszystkim ludziom zamieszkującym na jej terenie. Z różnych względów wiele osób nie może lub nie potrafi stworzyć dla siebie warunków zapewniających im godne życie.

Nadrzędnym celem strategii jest zbudowanie zintegrowanego systemu wsparcia społecznego, umożliwiającego rozwój nowoczesnego społeczeństwa. Stworzenie warunków mieszkańcom gminy do aktywnego udziału w życiu społeczności lokalnej na miarę ich potrzeb i możliwości poprzez określenie warunków i zakresu podejmowanych działań oraz współpracy instytucji i organizacji.

Działania w obszarze rozwiązywania problemów społecznych winny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu współpracy różnych podmiotów, w których partnerami są osoby potrzebujące pomocy, instytucje i organizacje.

Uwzględniając powyższe podjęcie uchwały jest w pełni zasadne.

Wójt Gminy
/-/ Jacek Mościcki

w sprawie uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka
na lata 2017 – 2021.

*STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY
TARNÓWKA NA LATA
2017-2021*

Tarnówka 2017

Spis treści:

Wstęp.....	4
I. Podstawy formalne tworzenia gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Tarnówka.....	6
I.1. Dokumenty europejskie.....	6
I.2. Dokumenty krajowe.....	7
I.3. Dokumenty regionalne oraz lokalne.....	7
I.4. Krajowe regulacje prawne.....	7
II. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach Gminy Tarnówka..	9
II.1. Położenie i powierzchnia Gminy Tarnówka	9
II.2. Ludność gmin wchodzących w skład Gminy Tarnówka	10
III. Diagnoza warunków życia mieszkańców Gminy Tarnówka – środowisko, naturalne, środowisko kulturowe, sport i rekreacja, oświata, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne i gospodarka.	14
III.1. Środowisko naturalne Gminy Tarnówka	14
III.2. Historia oraz środowisko kulturowe Gminy Tarnówka.....	15
III.3. Turystyka i rekreacja, kultura oraz sport w Gminie Tarnówka.....	18
III.4. Zasoby mieszkaniowe oraz infrastruktura techniczna Gminy Tarnówka.	20
III.5. Oświata w Gminie Tarnówka	22
III.6. Ochrona zdrowia w Gminie Tarnówka.....	23
III.7. Organizacje pozarządowe w Gminie Tarnówka.	23
III.8. Bezpieczeństwo publiczne w Gminie Tarnówka.....	24
III.9. Sytuacja gospodarcza w Gminie Tarnówka.	24
IV. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.....	26
IV.1. Niepełnosprawność.....	26
IV.2. Bezrobocie.....	29
IV.3. Długotrwała lub ciężka choroba.....	30
IV.4. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.	30
IV.5. Ubóstwo.....	31
IV.6. Przemoc w rodzinie.....	32

IV.5. Osoby starsze.....	33
IV.6. Uzależnienia.....	34
V. Pomoc społeczna w Gminie Tarnówka. Gminny O środek Pomocy Społecznej w Tarnówce.....	35
V.1. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w Gminie Tarnówka. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej.....	37
V.2. Działania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez GOPS w Tarnówce.	38
V.3. Realizacja świadczeń rodzinnych, zasiłków oraz świadczeń pielęgnacyjnych przez GOPS w Tarnówce.....	42
V.4. Wskaźnik deprivacji lokalnej w Gminie Tarnówka.....	42
VI. Analiza SWOT problemów społecznych Gminy Tarnówka	44
VII. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka na lata 2017 – 2021.....	46
VIII. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tarnówka na lata 2017-2021.....	53
VIII.1. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tarnówka	53
VIII.2. Źródła finansowania.....	53
Spis wykresów:.....	54
Spis tabel:.....	54

Wstęp

Prezentowana *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka na lata 2017 – 2021* jest wyrazem komplementarnego i zintegrowanego planowania społecznego, którego celem była identyfikacja i ukazanie najważniejszych problemów społecznych, które występują w Gminie Tarnówka. Określenie najważniejszych problemów społecznych stanowiło podstawę do wskazania określonej metodologii rozwiązania zidentyfikowanych trudności i problemów społecznych, zgodnie z możliwościami jakie wynikają z zadań nałożonych na gminę. Opracowana diagnoza stanu zastanego stanowiła punkt wyjścia do opracowania szczegółowych programów, których realizacja powinna przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych oraz niwelowania różnic i dysproporcji społecznych. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka na lata 2017 – 2021* została opracowana, przy aktywnym wsparciu, pomocy i konsultacji pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnówce. Poszukiwanie skutecznych sposobów rozwiązywania problemów społecznych musi uwzględniać fakt, że poszczególne problemy zazwyczaj nie występują pojedynczo a wystąpienie jednego problemu implikuje szereg innych. Dlatego przystępując do planowania określonych sposobów rozwiązywania problemów społecznych występujących w gminie konieczne jest uwzględnienie wielokierunkowego i kompleksowego oddziaływania nie tylko na skutki wystąpienia danych problemów a przede wszystkim na źródło ich wystąpienia, które często ma różne podłoże. W związku z powyższym najważniejszym zadaniem jest stworzenie możliwości współpracy pomiędzy różnymi podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej, w celu integracji działań. Realizacja powyższych celów w tym zakresie wymaga podejmowania wieloaspektowych i wielokierunkowych działań strategicznych a zwłaszcza:

- ✓ interwencyjnych – o cechach ratownictwa i likwidacji niedoborów, których źródłem jest niedostatek, ubóstwo, nierówności społeczne, niedostosowanie, patologie społeczne,
- ✓ asekuracyjnych – uprzedzających pojawienie się sytuacji zagrażających bezpieczeństwu socjalnemu,
- ✓ kompensacyjnych – niwelujących luki i deficyty,
- ✓ partycypacyjnych – poszerzających uczestnictwo społeczne w życiu publicznym i zapobiegających wszelkim przejawom dyskryminacji, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek „opracowania i realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Art. 16 b wymienionej powyżej ustawy określa istotne elementy, które powinny znaleźć się w dokumencie Strategii. Skuteczna polityka społeczna powinna opierać się na rozpoznaniu rzeczywistych zjawisk i problemów społecznych występujących w danej społeczności lokalnej oraz ocenie znaczenia i roli czynników warunkujących te zjawiska. Opracowanie i realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika bezpośrednio z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r., poz. 930). *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka na lata 2017 - 2021* składa się z trzech zasadniczych części. Pierwsza, ukazuje specyfikę społeczności lokalnej i ma na celu prezentację podstawowych informacji o gminie, ludności, rynku pracy, pomocy społecznej, edukacji, służby zdrowia i organów zapewniających bezpieczeństwo na terenie gminy. W drugiej części zaprezentowane zostały wyniki badania mieszkańców gminy Tarnówka, które ukazały opinie mieszkańców na temat warunków życia w gminie oraz problemów społecznych występujących w gminie. Część trzecia określa cele strategiczne, operacyjne i związane z nimi zadania. W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i jej ewaluacji.

1. Podstawy formalne tworzenia gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Tarnówka.

Priorytetowe kierunki zawarte w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka na lata 2017 – 2021* oraz planowane określone działania są zgodne z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych formułowanych i realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, na poziomie Kraju, na poziomie Regionalnym oraz Lokalnym. Poniżej przedstawiono opis podstawowych dokumentów strategicznych, które stanowią przesłanki dla tworzenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

1.1. Dokumenty europejskie.

Kluczowym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej jest Strategia Europa 2020. Jest ona długookresowym programem rozwoju, zastępującym przyjętą w 2000 roku Strategię Lizbońską. „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” podkreśla znaczenie współdziałania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform, w odpowiedzi na wyzwania związane z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. Wyznaczone zostały trzy podstawowe, wzajemnie wzmacniające się priorytety:

- ✓ wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- ✓ wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
- ✓ wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Podstawowymi instrumentami realizującymi cele zawarte w strategii są Krajowe Programy Reform, opracowywane przez państwa członkowskie oraz inicjatywy przewodnie, przygotowywane przez KE, a realizowane na poziomie UE, państw członkowskich, regionalnym oraz lokalnym.

1.2. Dokumenty krajowe.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka uwzględnia zapisy poniższych dokumentów krajowych:

- ✓ Strategia Długookresowa Kraju Polska 2030.
- ✓ Strategia Średniookresowa Kraju Polska 2020.
- ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020.
- ✓ Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie Krajowy Program Reform KRR.
- ✓ Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020.
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020.
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomani na lata 2011-2016.
- ✓ Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2016-2020.
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego.
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.

1.3. Dokumenty regionalne oraz lokalne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka uwzględnia zapisy poniższych dokumentów regionalnych i lokalnych:

- ✓ Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku.
- ✓ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Złotowskiego na lata 2006 – 2016.
- ✓ Strategia Rozwoju Gminy Tarnówka na lata 2006 – 2018.

1.4. Krajowe regulacje prawne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka uwzględnia, między innymi Strategia Rozwoju Gminy Tarnówka, powszechnie obowiązujące przepisy prawa, a w szczególności:

- ✓ przepisy o samorządzie gminnym,
- ✓ przepisy o finansach publicznych,

- ✓ przepisy o pomocy społecznej,
- ✓ przepisy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ✓ przepisy o świadczeniach rodzinnych,
- ✓ przepisy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
- ✓ przepisy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ✓ przepisy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ✓ przepisy o ochronie zdrowia psychicznego,
- ✓ przepisy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ✓ przepisy o przeciwdziałaniu narkomani,
- ✓ przepisy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ✓ przepisy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ✓ przepisy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ✓ przepisy o zatrudnieniu socjalnym,
- ✓ przepisy o spółdzielniach socjalnych,
- ✓ przepisy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ✓ przepisy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
- ✓ przepisy o postępowaniu administracyjnym,
- ✓ przepisy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- ✓ przepisy o dodatkach mieszkaniowych,
- ✓ przepisy o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ✓ przepisy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy,
- ✓ przepisy o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- ✓ przepisy o systemie oświaty,
- ✓ przepisy - Kodeks cywilny,
- ✓ przepisy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

II. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach Gminy Tarnówka.

II.1. Położenie i powierzchnia Gminy Tarnówka.

Gmina Tarnówka leży w północno-zachodniej części województwa wielkopolskiego. Gmina Tarnówka położona jest w środkowo zachodniej części powiatu złotowskiego. Graniczy z gminami powiatu złotowskiego: od południowego wschodu z gminą Krajenka, od północnego wschodu z gminą Złotów, od północnego zachodu z gminą Jastrowie oraz z gminami powiatu pilskiego: od południowego zachodu Szydłowo. Gmina Tarnówka jest to najmniejszą gminą powiatu złotowskiego, zajmuje powierzchnię 132,23 km² tj. 13 223 ha, co stanowi 7,95% powierzchni powiatu. Ogólna powierzchnia gminy wynosi 13223 ha, w tym użytki rolne 5909 ha, lasy 6 427 ha. Ogółem na terenie gminy na koniec 2015 roku zamieszkiwało 3 105 osób.

Miejscowość Tarnówka - siedziba Gminy jest głównym ośrodkiem życia administracyjnego, kulturalnooświatowego i usługowo-handlowego. Mają tutaj swoją siedzibę obiekty użyteczności publicznej: Urząd Gminy, Szkoła Podstawowa, Gimnazjum, Przedszkole, Urząd Poczty, punkt kasowy Spółdzielczego Banku Ludowego w Złotowie. Na terenie gminy Tarnówka znajduje się także 12 miejscowości, które podzielone zostały na 11 sołectw, które obejmują następujące miejscowości: sołectwo Bartoszkowo – Bartoszkowo i Annapole, sołectwo Osówka – Osówka, sołectwo Piecewo – Piecewo, sołectwo Plecemin - Plecemin, sołectwo Płytnica – Płytnica, sołectwo Ptusza - Ptusza, sołectwo Sokolna – Sokolna, sołectwo Tarnowiec – Tarnowiec, sołectwo Węgierce – Węgierce i Pomiarki, sołectwo Tarnówka I - ulice Zwycięstwa, Pocztową, Tarnówka Wybudowanie i Tarnowski Młyn, sołectwo Tarnówka II - ul. Niepodległości, Krótką, 2 -go Lutego i Przedszkolną. Wszystkie wsie połączone są siecią dróg o nawierzchni bitumicznej, w dobrym stanie technicznym. Przez teren gminy przebiega zelektryfikowana linia kolejowa z dwoma przystankami towarowo-osobowymi w Ptuszy i Płytnicy, stwarzając dogodne bezpośrednie połączenia z Poznaniem, Warszawą, Kołobrzegiem, Koszalinem, Słupskiem. Dojazd drogowy do gminy zapewnia droga krajowa Nr 11 relacji Poznań- Koszalin.

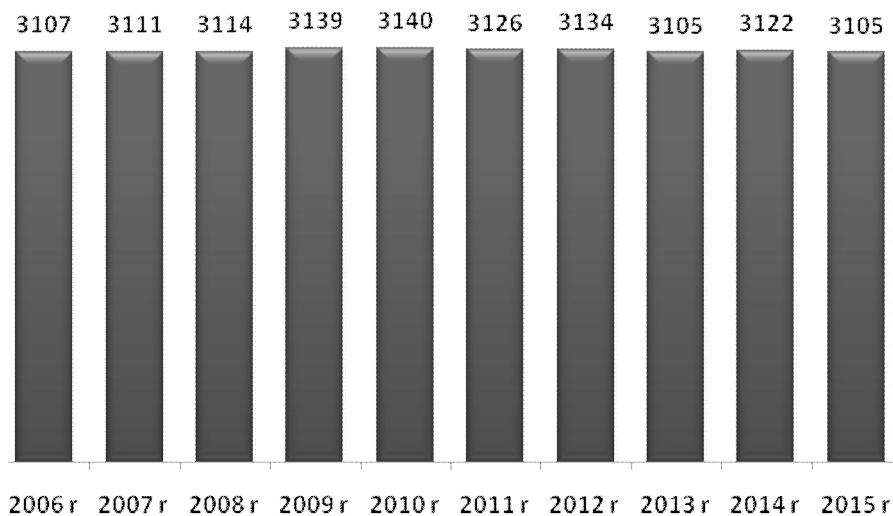
Rysunek 1. Położenie gminy Tarnówka. (Źródło: Urząd Gminy Tarnówka)

II.2. Ludność gmin wchodzących w skład Gminy Tarnówka.

Gminę Tarnówka na koniec 2015 roku zamieszkiwało 3 105 osób, co statystycznie stanowi zaledwie 4,4% ogólnej liczby mieszkańców powiatu złotowskiego. Gmina Tarnówka jest najmniejszą gminą powiatu złotowskiego zarówno z uwzględnieniem powierzchni jak i liczby ludności. W strukturze mieszkańców Gminy Tarnówka nieznacznie przeważają mężczyźni – 1 585, tj. 51,0% ogólnej liczby mieszkańców. Liczba mężczyzn wynosi 1 520, co stanowi 49,0% populacji mieszkańców Gminy Tarnówka. Największą miejscowością w gminie jest Tarnówka, w której mieszka 36,7% ludności zamieszkałej na terenie gminy. W pozostałych miejscowościach mieszka w sumie 63,3% ludzi, są oni rozproszeni w poszczególnych wsiach gminy. Największą, obok Tarnówki, jest miejscowość Bartoszkowo. Powyżej 200 mieszkańców mają miejscowości Sokolna i Tarnowiec. Pozostałe osady liczą więcej niż 100 mieszkańców, za wyjątkiem Annapola, gdzie mieszka poniżej 100 osób. W latach 2006 – 2015 liczba mieszkańców Gminy Tarnówka pozostaje na zbliżonym poziomie.

Rysunek 2. Liczba mieszkańców Gminy Tarnówka w latach 2006 – 2015 r. (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

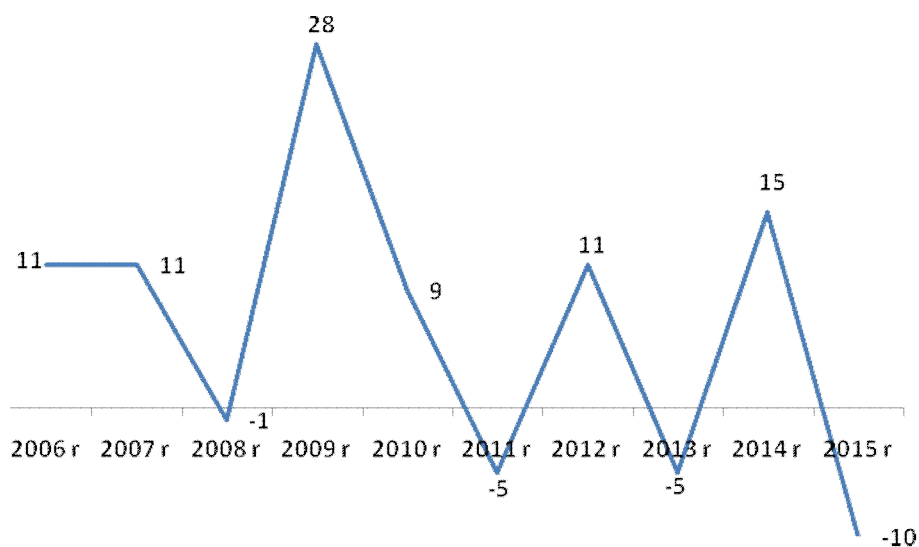
Przeciętna gęstość zaludnienia w Gminie Tarnówka jest relatywnie niska i wynosi zaledwie 23 osoby na 1 km² natomiast w przypadku powiatu złotowskiego średni wskaźnik wynosi 42osoby/km², Średnia gęstość zaludnienia w Gminie Tarnówka jest poniżej średniej, charakterystycznej dla całego powiatu złotowskiego. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej gminę Tarnówka różni się nieznacznie od struktury wiekowej mieszkańców całego powiatu złotowskiego. Struktura mieszkańców Gminy Tarnówka z uwzględnieniem grup funkcjonalnych wskazuje na 63,2% udział osób w wieku produkcyjnym, 17,5% udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz 19,3% udział osób w wieku poprodukcyjnym. Wskaźnik osób w wieku przedprodukcyjnym jest niższy od średniej dla powiatu złotowskiego, natomiast odsetek osób w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym jest niższy niż w powiecie złotowskim. Ludność Gminy Tarnówka jest statystycznie starsza od mieszkańców powiatu złotowskiego. Niekorzystny jest nieco niższy procentowy udział osób w wieku przedprodukcyjnym. W skali powiatu zjawisko to powoduje między innymi większe obciążenie ludzi pracujących utrzymaniem ludności nieprodukcyjnej - obciążenie społeczne.

Tabela 1. Ludność Gminy Tarnówka oraz powiatu Złotowskiego według kategorii. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	Gmina Tarnówka	Powiat Złotowski
w wieku przedprodukcyjnym	17,5%	19,7%
w wieku produkcyjnym	63,2%	63,8%
w wieku poprodukcyjnym	19,3%	16,5%

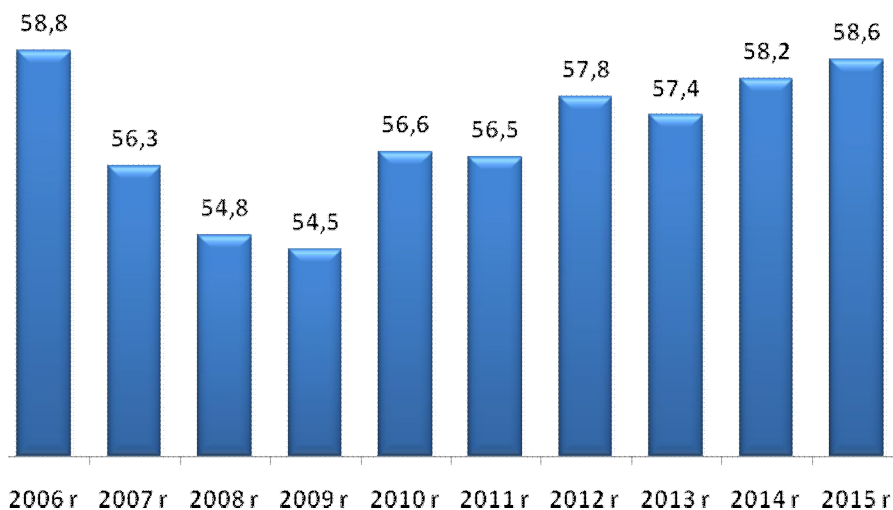
Średnia wieku wśród mieszkańców gminy wynosi 31lat. Ponad 30% mieszkańców gminy ma poniżej 19 lat. Władze gminy powinny zwrócić uwagę na rozwój tej grupy wiekowej. najbardziej licznym przedziałem wiekowym stanowią ludzie w wieku 20 – 29. Przyrost naturalny w Gminie Tarnówka w ostatnim dziesięcioleciu ulegał wyraźnym wahaniom. W 2015 roku przyrost naturalny w gminie był ujemny i wynosił (-10). Odnotowano większą liczbę zgonów niż narodzin.

Rysunek 3. Przyrost naturalny w Gminie Tarnówka w latach 2006 – 2015. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Zmiany w strukturze demograficznej ludności, związane ze starzeniem się społeczeństwa, przyczynią się w przyszłości do coraz większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym, które będą musiały utrzymywać powiększającą się stale liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, w szczególności osób w wieku poprodukcyjnym. Jednym z przydatnych wskaźników demograficznych określających przyszłe tendencje demograficzne jest wskaźnik obciążenia demograficznego, przedstawiający ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W ostatnich latach wartość tego wskaźnika stopniowo wzrastała, osiągając w 2015 roku wartość 58,6 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Zwiększające się obciążenie demograficzne jest związane z malejącym odsetkiem osób młodych oraz wzrastającym odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym.

Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w Gminie Tarnówka w latach 2006-2015. (Opracowanie własne na podstawie danych GUS).

W ostatnich latach notowany jest ujemny bilans zarówno migracji wewnętrznych i migracji zagranicznych. Zdecydowanie więcej mieszkańców wyprowadza się niż osiedla w Gminie Tarnówka. W tym samym okresie notuje się ujemne saldo migracji zagranicznych więcej osób wyjeżdża zagranicę niż powraca do gminy. Obserwowana w Polsce ogólna tendencja migracji ludzi młodych do większych miast i zagranicę w celach zarobkowych w miejscowości Tarnówka jest na stosunkowo niskim poziomie, chociaż obserwowany jest wzrost tego zjawiska.

Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych w Gminie Tarnówka w latach 2010 – 2015. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	saldo migracji wewnętrznych
2010 r.	-30
2011 r.	-3
2012 r.	-14
2013 r.	3
2014 r.	-5
2015 r.	-31

Tabela 3. Saldo migracji zagranicznych w Gminie Tarnówka w latach 2010 – 2014. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	saldo migracji zagranicznych
2010 r.	0
2011 r.	-6
2012 r.	9
2013 r.	-9
2014 r.	-4

Analizując rozwój ludnościowy całej gminy należy zauważyć, że liczba ludności w dłuższym okresie czasu pozostaje na zbliżonym poziomie.

III. Diagnoza warunków życia mieszkańców Gminy Tarnówka - środowisko, naturalne, środowisko kulturowe, sport i rekreacja, oświata, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne i gospodarka.

III.1. Środowisko naturalne Gminy Tarnówka.

W klasyfikacji krain geograficznych leży w fizyczno-geograficznym makroregionie Pojezierza Południowopomorskiego, wschodnia jej część znajduje się w obrębie Pojezierza Krajeńskiego, natomiast zachodnia część w dolinie rzeki Gwdy. Przez obszar gminy przepływa rzeka Gwda płynąca z północy na południe długości 147 km. Rzeka ta szeroką malowniczą doliną powstałą wskutek działalności lodowca dzieli obszar gminy na dwa zdecydowanie różne od siebie obszary. Obszar zachodni położony jest na sandrze Gwdy, w który głęboko wryta jest dolina rzeki. Charakteryzuje się bardzo wysoką lesistością, urozmaiconym krajobrazem. Obszar wschodni jest typowo rolniczy. Na terenie gminy Tarnówka znajdują się kompleksy leśne, gdzie możemy spotkać chronione okazy roślin i zwierząt. Zachodnia część gminy znajduje się na terenie prawnie chronionego krajobrazu „Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy”. Na terenie gminy znajduje się pomnik przyrody: w miejscowości Ptusza jest to zbiorowisko buków, a w miejscowości Plecemin – dąb (obumarły). Na terenie gminy znajdują się 3 parki podworskie:

- w Ptuszy – posiada bardzo cenny dębowy drzewostan;
- w Bartoszkowie – bardzo zaniedbany, słabo czytelny układ przestrzenny parku, a drzewostan w dużej mierze zniszczony;
- w Annopolu – w bardzo dobrym stanie.

Obszar lasów zajmuje ok. 6438 ha tj. 48,8 % powierzchni gminy. Rozległy zwarty kompleks leśny zajmuje całą zachodnią część gminy położoną w dolinie Gwdy. W przeważającej części są to lasy państwowe, które są w zarządzie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile. Drzewostan to głównie sosna z niewielką domieszką gatunków liściastych: brzozy, dębu, buka i olszy.

III.2. Historia oraz środowisko kulturowe Gminy Tarnówka.

Tarnówka

Bardzo stara osada należąca do klucza krajeńskiego. Najstarsza wzmianka o Tarnówce pochodzi z roku 1538. W 1579 r. otrzymała prawa miejskie. Od 1631 r. znowu jest wsią. W 1976 roku Tarnówka traci status gminy. Po wieloletnich staraniach miejscowej społeczności z dniem 1 października 1982 r. zostaje reaktywowana na mocy rozporządzenia Ministra Administracji i Ochrony Środowiska. W Tarnówce zachował się kościół z 1773 r. Jest budowlą szachulcową. Wnętrze obiega empora, częściowo zdemontowana. Ołtarz pochodzi z okresu budowy świątyni, wykonany z drewna w stylu barokowym. W roku 1880 w Tarnówce zostaje zbudowana wytwórnia masy papierowej, a później Fabryka Tektury. Tarnówka przez 173 lata była pod zaborem pruskim. Powróciła do Polski 2 lutego 1945 r., kiedy do niej wkroczyli żołnierze I Armii Wojska Polskiego.

Annopole

Folwark założony w 1743 r. przez księcia Aleksandra Sułkowskiego. Od 1963 r. należał do Państwowego Gospodarstwa Rolnego w Bartoszkowie. Funkcjonowała tu suszarnia zielonek i mieszalnia pasz. W obrębie folwarku znajduje się stary park podworski, na terenie którego stał dwór.

Bartoszkowo

Majątek ziemski założony w XIX wieku. W 1962 r. powstało tu Państwowe Gospodarstwo Rolne. W Bartoszkowie znajduje się park o pow. 6,2ha, pochodzący z I połowy XIX wieku. Park stanowi geometryczny układ, podkreślany siatką alejek parkowych, równoległe i prostopadle przecinających się. Punktem dominującym kompleksu parkowego jest dwór pochodzący z I połowy XIX wieku, przebudowany w latach 30-tych minionego stulecia. Park wpisany jest do rejestru zabytków. Od 23 czerwca 2003 r. Bartoszkowo wraz z miejscowością Annopole tworzy odrębne sołectwo

Pomiarki

Miejscowość ta stanowiła część Państwowego Gospodarstwa Rolnego w Bartoszkowie. Budynki mieszkalne zbudowano tu po 1950 r. W Pomiarkach znajduje się gorzelnia.

Osówka

Wieś usytuowana nieopodal doliny Gwdy. Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z roku 1579. W 1661 r. dziedzic na Krajnie Andrzej Karol Grudziński osadził tu kolonistów niemieckich. Po 1945 r osadzeni zostają Polacy. Obecnie jest to wieś rolnicza, z Rolniczą Spółdzielnią Produkcyjną. Znajduje się tutaj niewielki kościół z 1798 r, o budowie szachulcowej, z wieżą wciągnięta w nawę, przykrytą barokowym hełmem. Zabytkowe wyposażenie wnętrza stanowią: ołtarz rokokowy, ambona neoklasycystyczna. Na terenie kościoła znajduje się wolno stojąca dzwonnica z dzwonem z 1728 r.

Piecewo

Wieś położona 5 km od Tarnówki. W tej miejscowości zachował się kościół z 1579 r. W 1800 r. kościół przebudowano, pozostawiając wieżę z 1664 r, na której jest dzwon z 1789 r. Wnętrze zdobi rzeźbiony ołtarz o charakterze ludowym.

Plecemin

Wieś najdalej wysunięta na południe gminy. Położona na dużej polanie, na skraju Puszczy nad Gwdą. Osada jedno ulicowa, w której znajdują się dwa zabytkowe domy mieszkalne z początku XIX wieku. W centrum można zobaczyć koronę uschniętego dębu, będącego pomnikiem przyrody. Obecnie miejscowość ta zmienia swój charakter z rolniczego na letniskowy.

Ptusza

Miejscowość położona przy drodze krajowej Nr 11 Poznań-Koszalin. Pierwotna nazwa tej miejscowości wywodzi się od pluskotu bystrej rzeki Gwdy. W 1569r. była tutaj kuźnia należąca do starosty z Ujścia. Starosta Stanisław Górka utworzył tu młyn wodny i tartak na rzece Młynówce. W 1880r. zbudowano linie kolejową. W 1898 roku powstała cegielnia, zburzona w 1945r podczas walko Ptuszę. W okresie międzywojennym zbudowano na Gwdzie zaporę wodną i elektrownię. We wsi znajdował się folwark(obecnie zdewastowany), w pobliżu którego jest park z wieloma interesującymi drzewami: jałowiec wirginijski, limba, wiąz górski. Ptusza w 1945r. była ogniwem obrony w Linii Buchera, bronionej przez jedną kompanię Wehrmachtu, której ostrzał zmusił żołnierzy 10 Pułku Piechoty do zaniechania ataku na wprost i obejścia Ptuszy. Żołnierze przeprawili się po lodzie na drugi brzeg Gwdy, około 1,5km na północ i zdobyli wieś 2 lutego 1945r. Obecnie miejscowość nabiera walorów wypoczynkowych.

Płytnica

Nazwa miejscowości wywodzi się od płycizny, która znajduje się na rzece Gwdzie, będącej w przeszłości brodem przeprawowym na szlaku handlowym. Jest malowniczo położona wśród dużych lasów nad Gwdą, do której wpływa rzeka Płytnica. Wieś przecina droga krajowa nr 11 Poznań - Koszalin. Lokowana w 1594r. W jej pobliżu istniały w wiekach XVI-XVIII dwie osady smolarzy, którzy wypalali drewno na węgiel drzewny i smołę. W miejscowości tej znajduje się neogotycki kościół z 1852r. Jest to miejscowość letniskowa.

Sokolna

Wieś typowo rolnicza, leżąca 5 km od Tarnówki, wielodrożnica, wzmiankowana jako Zakolno. Położona była na skraju nieprzebytych bagien, dlatego droga prowadząc do wsi biegła łukiem - zakolem. Bagna pdfcrowd.com zostały osuszone na początku XIX wieku wskutek regulacji rzeczki Pankawicy, zwanej też Kanałem Sokoleńskim. We wsi znajduje się neogotycki kościół z 1897 r.

Tarnowiec

Sołectwo utworzone w 1990r. do tego czasu zwane Wybudowaniem Tarnówki. Zabudowa jest tu rzadka, rozciągnięta wzdłuż drogi Tarnówka - Krajenka. Znajduje się tutaj dobrze zachowane grodzisko pierścieniowe z IX wieku, o wałach ziemnych wysokości 6m. We wnętrzu grodziska znajdują się duże ilości fragmentów ceramiki. Na początku lat dziewięćdziesiątych został tu zbudowany młyn zbożowy na bazie istniejącej wcześniej Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej.

Węgierce

Wieś pofolwarczna oddalona o 3km od Tarnówki, położona przy drodze powiatowej Tarnówka-Złotów. Wielodrożnica, należąca pierwotnie do dóbr krajeńskich. Wzmiankowana w 1637 r. Typowa wieś rolnicza.

Do najcenniejszych obiektów zabytkowych na terenie miejscowości Tarnówka należy zaliczyć Kościół pw. Nawiedzenia NMP. Został on wybudowany w 1773 r. na miejscu rozebranego w czasach kontrreformacji (1732 r.). Kościół posiada konstrukcję szkieletową, wypełnioną cegłą i otynkowaną - budowa szachulcowa. We wnętrzu świątyni znajduje się rokokowy drewniany ołtarz główny z 1795 r. Również w Tarnówce znajduje się strefa ochrony konserwatorskiej, która obejmuje niemal całe centrum wsi z szeregiem zabudowań

gospodarstw domowych. Stanowią ją głównie budynki konstrukcji ryglowej oraz ceglane z XIX i XX w. Na obszarze wsi znajduje się zabytkowy cmentarz ewangelicki o powierzchni 2,2ha.

III.3. Turystyka i rekreacja, kultura oraz sport w Gminie Tarnówka.

Ukształtowanie terenu, urozmaicone położenie gminy: jej wschodniej części wśród malowniczych pól i łąk oraz zachodniej, leżącej na sandrze Gwdy, w którą głęboko wcina się dolina rzeki, stwarza bardzo atrakcyjne warunki do rozwoju turystyki i rekreacji. Obszar ten przecinają liczne szlaki turystyczne, w tym wodny szlak Gwdy i Transwielkopolska Trasa Rowerowa. Rzeka Gwda należy również do bardzo atrakcyjnych tras spływów kajakowych. Usytuowanie gminy sprzyja wypoczynkowi i stanowi raj dla miłośników runa leśnego. Okoliczne lasy obfitują w grzyby i jagody. Do wypoczynku znakomicie nadają się również okolice zbiorników wodnych, piętrzących wodę na Gwdzie w Ptuszy i Tarnowskim Młynie. W zalewach tych występują okazy lina, leszcza i brzany. W pobliżu Płytnicy znajdują się liczne bystrza, gdzie złowić można pstrąga i lipienia. Obszar gminy jest mało uprzemysłowiony, z mało zmienionym środowiskiem naturalnym. Nieskażone środowisko, leśny mikroklimat to znakomity teren dla miłośników wypoczynku na łonie przyrody, ludzi ceniących ciszę, spokój, czyste leśne powietrze, lubiących wędkowanie, polowanie na dziką zwierzynę i piesze wędrowki. Mogą również skorzystać z oferty agroturystycznej, tj. wynajmu pokoi gościnnych.

Głównym obiektem dla aktywności sportowej mieszkańców gminy jest stadion sportowy w Tarnówce. Stadion posiada dwa pełnowymiarowe boiska do piłki nożnej, bieżnię, boisko do piłki siatkowej oraz 300 miejsc dla widowni, wyposażony w zaplecze socjalne. Stadion użytkowany jest przez Ludowy Klub Sportowy "Tarnovia" Tarnówka, działający w formie stowarzyszenia, posiadający osobowość prawną. Klub działa od 1948 r. Podstawową dyscypliną sportu uprawianą w klubie jest piłka nożna. Drużyny juniorów i seniorów występują w klasie okręgowej. Dobrze radzi sobie również drugi klub sportowy LZS „Unia” Bartoszkowo, który aktualnie występuje w rozgrywkach klasy „ b” Piłskiego Okręgowego Związku Piłki Nożnej. W czerwcu 2012 r. oddano na potrzeby klubu salę z zapleczem socjalnym. Obiekt ten został wybudowany w ramach Planu Odnowy Miejscowości. Wielkim wydarzeniem dla całej Gminy było wybudowanie i oddanie do użytku społeczności pełnowymiarowej hali sportowej. Obiekt ten tętni życiem od rana do wieczora. Udostępniana

jest nieodpłatnie na realizację zadań dydaktycznych oraz zajęć pozalekcyjnych dla uczniów Zespołu Szkół w Tarnówce. W godzinach popołudniowych i wieczornych wynajmowana jest odpłatnie na organizację różnorodnych form aktywności sportowej.

Teren gminy poprzez swoje urozmaicenie, szczególnie jej część zachodnia na sandrze Gwdy, w którą głęboko wcięta jest dolina rzeki stwarza doskonałe warunki turystyczne, w tym szlak wodny rzeki Gwdy. Malownicze tereny, naturalne nieskażone środowisko, swoisty mikroklimat leśno-rzeczny, obfitość grzybów oraz ryb w okolicznych jeziorach i rzekach daje wspaniałe możliwości wypoczynkowe i niezapomniane wrażenia dla wędkarzy i grzybiarzy. Bazę turystyczną stanowią: "Motel pod Pstrągiem" w Płytnicy z restauracją oraz 20 miejscami noclegowymi, "Bar u Majora 3" w Ptuszy, Pensjonat noclegowy w Ptuszy z 30 miejscami noclegowymi w pokojach 2, 3 i 4 osobowych z możliwością wyżywienia, restauracja "STILLA" na stacji benzynowej w Ptuszy. Tarnówce w pobliżu Gwdy, w atrakcyjnym miejscu znajduje się stacja harcerska. W miejscowości letniskowej Płytnica wydzielone są działki pod zabudowę mieszkaniową i rekreacyjną wzdłuż rzeki Płytnica.

Niezwykle ważną rolę w zakresie krzewienia kultury w Gminie Tarnówka odgrywa Gminna Biblioteka Publiczna i Ośrodek Kultury w Tarnówce jest on koordynatorem działalności kulturalnej, sportowej i turystycznej i ściśle współpracuje z organizacjami społecznymi i młodzieżowymi działającymi na terenie gminy Tarnówka. Gminna Biblioteka Publiczna i Ośrodek Kultury w Tarnówce organizuje imprezy kulturalne, zarówno kameralne jak i plenerowe oraz rekreacyjne i biesiadne. Organizowane są tu zajęcia pozalekcyjne (m.in. w postaci: tańca nowoczesnego, warsztatów edukacyjno - artystycznych, grupy wokalne, kółka fotograficznego, grupy aerobiku) dla dzieci i młodzieży z terenu całej gminy, zebrania i spotkania towarzyskie różnych grup formalnych i nieformalnych jak również zabaw okolicznościowych.

Wyjątkową propozycją miejscowości są cykliczne imprezy kulturalno-sportowe, przyciągające miłośników wspólnej biesiady. Tu każdy znajdzie coś dla ducha i ciała. Imprezami wpisanymi na stałe do kalendarza życia kulturalnego są obchody Dnia Kobiet, Dzień Dziecka, turniej sołectw, dożynki gminne, Mikołajki. Największym zainteresowaniem mieszkańców gminy i gości cieszy się turniej sołectw oraz dożynki.

W Gminie Tarnówka corocznie organizowane jest Święto Plonów rozpoczynające się uroczystą mszą świętą w intencji rolników i ich rodzin. Podczas imprezy mieszkańcy wszystkich sołectw wykonują wieńce dożynkowe, organizują konkursy takie jak: skoki przez linę, na skakance, zabawy z piłką i konkursy plastyczne. Wszyscy mieszkańcy podczas tego święta do późnych godzin nocnych bawią się w rytmie znanych melodii.

W miesiącu lipcu cyklicznie odbywa się Biesiada. Jest to turniej sołectw, który odbywa się w ramach obchodów „Dni Tarnówki”.

III.4. Zasoby mieszkaniowe oraz infrastruktura techniczna Gminy Tarnówka .

➤ Zasoby mieszkaniowe

Na terenie gminy Tarnówka w roku 2015 było 897 mieszkań o łącznej powierzchni 78 tys. m². Oznacza to, że na 1 mieszkanie przypada ponad 87 m². Sytuację mieszkaniową w gminie Tarnówka – na tle województwa wielkopolskiego i powiatu złotowskiego, można określić jako przeciętną. Wskaźnik powierzchni użytkowej gminie Jarczewo mierzonej w m² /1 mieszkanie jest o 7 m² wyższy od średniego wskaźnika dla powiatu złotowskiego.

➤ Układ dróg – system komunikacji

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 11 Poznań – Koszalin oraz linia kolejowa z dwoma przystankami w Ptuszy i Płynnicy, stwarzają dogodne warunki połączenia z Poznaniem, Kołobrzegiem i Koszalinem., szkielet komunikacyjny gminy stanowią drogi powiatowe. Sieć dróg gminnych na obszarze gminy jest wykształcony w sposób stanowiący uzupełnienie sieci dróg wyższego rzędu i zapewnia dojazd do pól i zabudowań oddalonych od zwartej zabudowy miejscowości

Przez teren gminy przebiega 51,1 km dróg gminnych, które są sukcesywnie przebudowywane przez władze gminy. W kolejnych latach planowane są dalsze prace nad poprawą stanu systemu komunikacji na terenie Tarnówki i okolicznych miejscowości. Dróg powiatowych łączna długość wynosi 501,0 km.

➤ *Zaopatrzenie w ciepło, energię elektryczną, wodę i gaz, usługi komunalne.*

Najpowszechniejszym na terenie gminy sposobem zaopatrywania w ciepło są kotłownie indywidualne opalane drzewem i węglem. Forma ta wiąże się ze zjawiskiem dokuczliwej, niskiej emisji zanieczyszczeń pyłowych, odczuwalnym przy bezwietrznej pogodzie. W Tarnówce istnieją również kotłownie olejowe, ale z powodu ich nieopłacalności są powoli wycofywane z użycia przez gospodarstwa domowe. Również miejscowe placówki oświatowe są ogrzewane przy użyciu kotłowni olejowej.

Gmina posiada opracowany „Plan energetyczny dla gminy Tarnówka” Gmina Tarnówka zasilania jest w energię elektryczną za pośrednictwem Głównego Punktu Zasilania „Złotów” oraz elektrowni wodnych „Ptusza” i „Dobrzyca” przez wschodnią część gminy przebiega tranzytem linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 220 kV. Sieć średniego napięcia 15kV rozprowadzająca energię elektryczną na obszarze gminy jest dobrze rozwinięta i znajduje się w dobrym stanie technicznym. Zelektryfikowane są praktycznie wszystkie budynki mieszkalne i gospodarstwa. Rozbudowy sieci elektrycznej wymagały będą ewentualne inwestycje przemysłowe, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw oraz tereny o charakterze rekreacyjnym.

Długość sieci kanalizacyjnej w gminie wynosi 13,8 km. Kanalizacja sanitarna została podłączona do 342 budynków. W ciągu roku odprowadzanych jest ok. 61,0 tys m³. Skanalizowanymi miejscowościami w gminie są: Tarnówka, Osówka, Piecewo, Bartoszkowo, Pomiarki, Węgierce.

W gminie Tarnówka działają dwie oczyszczalnie ścieków w Tarnówce i Bartoszkowie. Oczyszczalnia „LEMNA” obsługuje miejscowości: Tarnówka, Osówka i Bartoszkowo. Oczyszczone ścieki trafiają poprzez rów melioracyjny do wód rzeki Gwdy. Do najważniejszych problemów z zakresu gospodarki ściekowej na terenie gminy Tarnówka należy zaliczyć niedostatecznie rozwiniętą sieć kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie gminy.

Na terenie gminy znajduje się 6 ujęć wód. Z ujęć w Tarnówce I i Pomiarkach wydobywane są wody czwartorzędowe, z pozostałych ujęć: Tarnówce II, Osówce, Bartoszkowie i Pleceminie wody trzeciorzędowe, które wymagają uzdatniania do picia.

W stacjach uzdatniania wody. Zasadnicze etapy uzdatniania dotyczą głównie odżelaziania i odmanganiania, a także dezynfekcji.

Gospodarka odpadami w całej Gminie Tarnówka jest uregulowana. Na terenie miejscowości Tarnówka znajduje się nieczynne wysypisko śmieci, które zostało poddane procesom rekultywacji. Odpady gromadzone są w pojemnikach i na zasadach indywidualnych umów z Miejskim Zakładem Usług Komunalnych w Złotowie wywożone są na składowisko w Międzybłociu koło Złotowa. Na terenie miejscowości Tarnówka istnieją punkty selektywnej zbiórki odpadów. Usytuowane są w najczęściej uczęszczanych punktach miejscowości m.in. w okolicach szkoły. Prowadzona jest również zbiórka szkła (ok. 6 t w ciągu roku) oraz tworzyw sztucznych (ok. 9 t w ciągu roku). W kolejnych latach władze gminy planują zwiększanie liczby punktów zbiórki odpadów i prowadzenie akcji edukacyjnej wśród mieszkańców.

III.5. Oświata w Gminie Tarnówka.

Na terenie miejscowości Tarnówka znajduje się Zespół Szkół w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa im. Teodozji Kazimierczyk oraz Gimnazjum im. Jana Pawła II. Zajęcia dydaktyczne odbywają się w trzech budynkach: budynek nr 1 - ul. Zwycięstwa 27 w Tarnówce -klasy IV-VI, budynek nr 2 - ul. Pocztowa 24 - klasy I-III. Uczniowie mają do dyspozycji pracownię komputerową, gabinety przedmiotowe, dobrze wyposażoną bibliotekę, świetlicę, stołówkę oraz boisko przyszkolne. W 2011 roku została oddana do użytku pełnowymiarowa hala sportowa, która stanowi integralną część budynku szkoły, gdzie odbywają się zajęcia wychowania fizycznego. Kadre stanowią nauczyciele różnych specjalności, posiadający wymagane kwalifikacje do nauczanych przedmiotów. W godzinach popołudniowych prowadzone są zajęcia pozalekcyjne przez 7 godzin tygodniowo (kółko historyczne, polonistyczne, germanistyczne, matematyczne, szkolny klub sportowy, szkolne koło krajoznawczo turystyczne.. Publiczne Przedszkole w Tarnówce mieści się w budynku liczącym około 100 lat. Przed i w czasie wojny funkcjonowała w nim „ochronka dla dzieci” prowadzona przez siostry zakonne. Obecnie przedszkole jest 3 oddziałowe. Oprócz uczestnictwa w planowanych zajęciach, korzystają one z bogatej oferty zajęć dodatkowych dostosowanych do potrzeb i możliwości placówki i rodziców. W jej skład wchodzi m.in. nauka języka angielskiego, rytmika, zajęcia logopedyczne, nauka tańca. Gmina zapewnia dojazd do przedszkola, szkoły i gimnazjum dzieciom i młodzieży autobusami firmy przewozowej.

III.6. Ochrona zdrowia w Gminie Tarnówka.

Na terenie gminy znajduje się Ośrodek Zdrowia w miejscowości Tarnówka. Jest to Gabinet Lekarza Rodzinnego o specjalizacji pediatria oraz medycyna rodzinna. Opieką medyczną objętych jest około 2500 mieszkańców gminy. Ponadto w ośrodku przyjmuje lekarz stomatolog. Mieszkańcy korzystają z punktu aptecznego, który znajduje się na ulicy Niepodległości w Tarnówce. Codziennie po godz. 18.00 oraz w soboty i niedziele pacjenci korzystają z opieki w Szpitalu Powiatowym w Złotowie przy ulicy Szpitalnej. Pierwsza pomoc medyczna w ramach Zintegrowanego Systemu Ratownictwa zlokalizowana jest również poza terenem gminy w pobliskim Złotowie. W przypadku konieczności hospitalizacji mieszkańcy korzystają przede wszystkim z usług Szpitala Powiatowego w Złotowie.

III.7. Organizacje pozarządowe w Gminie Tarnówka.

Na terenie Gminy Tarnówka działa kilkanaście stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych. Organizacje pozarządowe, obok sektora publicznego i prywatnego są trzecim sektorem działającym na rzecz dobra publicznego. Stanowią one bazę dla rozwoju lokalnych społeczności, zrzeszają bowiem najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne obywateli danego środowiska. Podejmują cenne działania dla dobra mieszkańców oraz integrują i aktywizują społeczność lokalną. Z tego względu stanowią znakomite uzupełnienie działań podejmowanych przez lokalne samorządy. Współpraca jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi stwarza szansę na lepsze zorganizowanie wspólnego celu, jakim jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy. Wciąż jednak brakuje środków na rozwijanie ich działalności. Na terenie Gminy Tarnówka działają stowarzyszenia i organizacje społeczne o charakterze formalnym (zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, koła) oraz nieformalnym. Do najważniejszych organizacji społecznych należą:

- ✓ Stowarzyszenie Rodziców Uczniów Zespołu Szkół w Tarnówce „Naszym Dzieciom”
- ✓ Stowarzyszenie Odnowy i Rozwoju Wsi Plecemin
- ✓ Stowarzyszenie Rozwoju Piecewa i Okolic "Piecewo-Nasza Wieś"
- ✓ Stowarzyszenie "Odnowy Tarnowca - Silni Razem"
- ✓ LKS „Tarnovia” Tarnówka
- ✓ LZS „Unia” Bartoszkowo
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna Tarnówka
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna Osówka

- ✓ Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło Nr 5 w Tarnówce
- ✓ Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych Koło Gminne w Tarnówce
- ✓ Polski Związek Wędkarski Koło Gminne "TARNOWIA" w Tarnówce

III.8. Bezpieczeństwo publiczne w Gminie Tarnówka.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwają policjanci z Komisariatu Policji w Krajance, który podległy jest Komendzie Powiatowej Policji w Złotowie. Dzielnicowy rejonu X przyjmuje mieszkańców w każdy czwartek w godz. 8:00 – 16:00 w Komisariacie Policji w Krajance oraz w każdą środę w Tarnówce przy ul. Niepodległości 20 w godz. 10.00-12.00. Rejon podległy: Tarnówka, Tarnówka Wybudowanie, Tarnowiec, Sokolna, Bartoszkowo, Węgierce, Annopole, Pomiarki, Osówka, Ptusza, Płytnica, Plecemin, Piecewo. Na terenie gminy działają następujące także jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Tarnówce oraz Osówce.

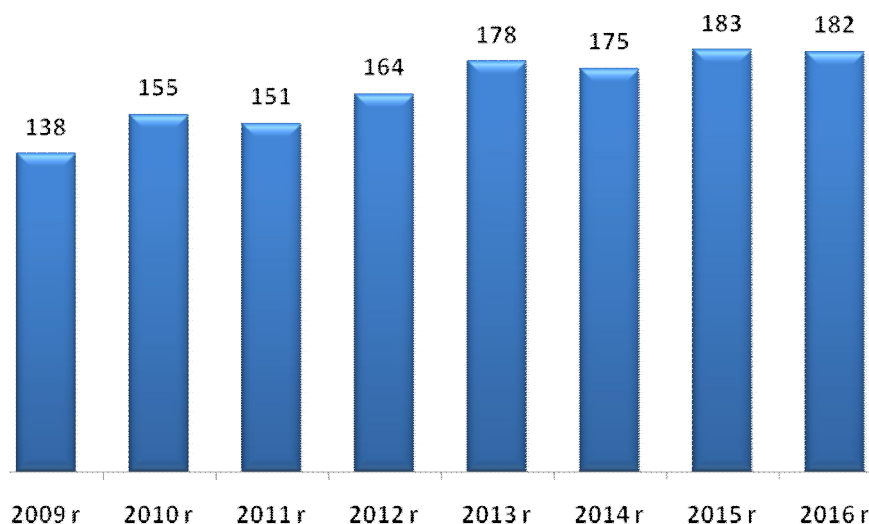
III.9. Sytuacja gospodarcza w Gminie Tarnówka.

Na terenie miejscowości działalność gospodarczą prowadzą przede wszystkim zakłady produkcyjno - handlowe zajmujące się produkcją papieru falistego i tektury falistej oraz opakowań z papieru i tektury. Branża papiernicza na terenie Tarnówki swoje korzenie posiada już od lat 80-tych XIX w. Związane to jest również z dużymi zasobami leśnymi gminy. Kolejnymi ważnymi branżami gospodarczymi na terenie Tarnówki są zarówno usługi transportowe jak handlowe. Brak jest natomiast na terenie miejscowości takich usług jak szewstwo czy krawiectwo. Istniejące przedsiębiorstwa usługowo - produkcyjne i placówki handlowe, nie zapewniają jednak wystarczającej ilości miejsc pracy dla wszystkich mieszkańców Tarnówki. Pozostała część mieszkańców tej miejscowości poszukuje miejsc zatrudnienia m.in. w pobliskim Złotowie jak i w Pile.

Według danych GUS na koniec grudnia 2016 roku, w Gminie Tarnówka funkcjonowały 182 podmioty gospodarcze. Na terenie gminy działa 12 spółek handlowych w tym 10 spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz 11 spółek cywilnych. Na terenie gminy działają 134 podmioty gospodarcze prowadzone przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Liczba podmiotów gospodarczych na przestrzeni lat ulega systematycznemu wzrostowi. W porównaniu do danych z 2009 roku liczba podmiotów zwiększyła się o 44,

procentowy wzrost liczby podmiotów wyniósł 31,9%. Przedstawiony wykres ukazuje rozkład liczby przedsiębiorstw na przestrzeni ostatnich lat.

Rysunek 5. Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Tarnówka na koniec czerwca w latach 2009 – 2016 (źródło: opracowanie własne, dane GUS)

W Gminie Tarnówka dominują najmniejsze przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników (w tym mikroprzedsiębiorstwa). Na koniec grudnia 2016 roku takich podmiotów odnotowano 176 – 96,7% wszystkich podmiotów gospodarczych. W tym okresie zanotowano 6 firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników. W Gminie Tarnówka nie zarejestrowano podmiotów zatrudniających powyżej 50 pracowników. Głównym ośrodkiem gospodarczym gminy jest miejscowość Tarnówka, w której koncentruje się najwięcej przedsiębiorstw.

Wiodące zakłady w gminie Tarnówka to:

- ✓ WARTER Spółka Jawna Oddział Tarnówka
- ✓ ZUH "SAJER" Tarnówka
- ✓ PPH "KARTON" Tarnówka
- ✓ Rzemieślniczy Zakład Stolarki Budowlanej Tarnówka,
- ✓ SCHIBO S.C Gospodarstwo Rolne Bartoszkowo
- ✓ ZPUH STILLA Annopole
- ✓ Przedsiębiorstwo Agro-Turystyczno-Handlowe, Ptusza
- ✓ „BAWTREX” Bawor Błażej Ptusza
- ✓ TEROPAK S.C. Tarnówka
- ✓ PPUH MARTEK Tarnówka

- ✓ „TOM” Tomasz Tomaszewski Tarnówka
- ✓ Pieczarkarnia „DANCHAMP” Tarnówka
- ✓ Firma Handlowo-Usługowa Augustyniak Dorota Tarnówka
- ✓ PUH TRANS-ROL Grzybek Krystyna Tarnówka
- ✓ PPUH „BRYK-POL” Piotr Muszyński Tarnówka

IV. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.

Poniżej przedstawione zostały najważniejsze problemy społeczne, które występują na terenie Gminy Tarnówka. Głównym założeniem niniejszej Strategii było przedstawienie kluczowych problemów związanych ze sferą socjalną społeczności lokalnej Gminy Tarnówka, a także wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Za istotne problemy społeczne uznano zjawiska powtarzające się, uznane przez społeczeństwo za negatywne, złe, niekorzystne, których nasilenie budzi zaniepokojenie opinii społecznej i może przyczynić się do dezorganizacji społecznej.

IV.1. Niepełnosprawność.

Uwzględniając dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnówce wynika, że niepełnosprawność jest najważniejszym problemem społecznym na terenie gminy Tarnówka. Niepełnosprawność to wszelkie ograniczenia lub wynikające z tych ograniczeń brak zdolności wykonywania jakiejś czynności w sposób lub zakresie, który jest uważany za normalny dla człowieka. Osoba niepełnosprawna to człowiek niemogący samodzielnie, częściowo lub całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego lub społecznego wskutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności psychicznych lub fizycznych. Niepełnosprawność jest problemem społecznym i nie ogranicza się do konkretnej osoby. Mówiąc o niepełnosprawności mamy na względzie relację między zdrowiem człowieka (uwzględniając jego wiek, płeć i wykształcenie), a społeczeństwem i środowiskiem, które go otacza. Prawa osób niepełnosprawnych gwarantowane są w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483). Zapewnia ona prawo do niedyskryminacji stanowiąc, że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny (art. 32 pkt 2). Ustawa zasadnicza nakłada też na władze publiczne obowiązek zapewnienia szczególnej

opieki zdrowotnej osobom niepełnosprawnym (art. 68), a także obowiązek pomocy tym osobom w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej (art. 69) Prawa osób niepełnosprawnych są też przedmiotem regulacji ONZ w formie deklaracji pod nazwą Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych. Zasady zostały przyjęte podczas 48 sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych w dniu 20 grudnia 1993r. (Rezolucja 48/96). Chociaż zasady nie są prawnie wiążące, dokument podkreśla, że mogą stać się międzynarodowym prawem zwyczajowym, gdy zostaną uznane przez większość państw. Szczegółowemu uregulowaniu pomocy dla osób niepełnosprawnych w Polsce służy ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr123, poz. 776 ze zm.). Ustawa definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeżeli uzyskały odpowiednie orzeczenie:

1. o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności,
2. o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy – na podstawie odrębnych przepisów lub,
3. o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wprowadziła trzy stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki. Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę mającą naruszoną sprawność organizmu niezdolną do podjęcia zatrudnienia lub zdolną do wykonywania zatrudnienia w zakładzie pracy chronionej, albo w zakładzie aktywizacji zawodowej, wymagającą niezbędnej, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Ustawa definiuje niezdolność do samodzielnej egzystencji jako naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób, podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się, komunikację i komunikowanie się. Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, zdolną do wykonywania zatrudnienia na stanowisku pracy przystosowanym odpowiednio do potrzeb i możliwości wynikających z niepełnosprawności, wymagającą w celu pełnienia ról społecznych częściowej lub okresowej pomocy innej osoby w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej

egzystencji. Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu zdolną do wykonywania zatrudnienia, niewymagającą pomocy innej osoby w celu pełnienia ról społecznych. Ustawa stanowi, że rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań (organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych, społecznych) zmierzających od osiągnięcia, przy współdziałaniu tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej -art.7). W powiecie złotowskim funkcjonuje Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, który na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 ze zm.) oraz w oparciu o rozporządzenie Ministra Gospodarki i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydaje odpowiednio orzeczenia. Polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące ich szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw. W populacji niepełnosprawnych także w Gminie Tarnówka znajduje się wiele osób, które doświadczają szczególnych barier i dyskryminacji. Osoby te narażone są na większe ryzyko wykluczenia i ogólnie rzecz biorąc mniej uczestniczą w życiu społecznym a przecież mają takie same prawa jak inni członkowie społeczeństwa a więc powinno się im zapewnić równy dostęp do opieki zdrowotnej, rehabilitacji, edukacji, zatrudnienia i integracji społecznej poprzez dostęp do środków transportu, obiektów budowlanych, informacji i komunikacji oraz udział w życiu publicznym i kulturalnym. Osoby niepełnosprawne z powodu poważnego i ogólnego obniżenia sprawności wymagają jednocześnie wysokiego poziomu wsparcia. Jakość ich życia w bardzo dużym stopniu zależy od dostępności odpowiednich i należytej jakości usług, odpowiadających potrzebom ich samych jak też ich rodzin. Przede wszystkim, ze względu na fakt, że osoby niepełnosprawne żyją w trudnych warunkach ekonomicznych powinny być objęte ochroną socjalną, która wyraża się w zabezpieczeniu społecznym, opiece i pomocy społecznej oraz usługach społecznych, które przyczyniają się do poprawy jakości ich życia. Osoby dotknięte niepełnosprawnością mają ograniczoną możliwość korzystania z pomocy instytucjonalnej. W zależności od rodzaju i stopnia schorzenia, instytucje udzielają pomocy finansowej bądź poza finansowej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnówce wypłaca zasiłki stałe dla osób legitymujących się orzeczeniem o co najmniej umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i spełniających kryteria dochodowe określone w ustawie o pomocy

społecznej. Wypłacono także zasiłki okresowe, zasiłki celowe i specjalne zasiłki celowe specjalne dla rodzin, w których występuje niepełnosprawność lub długotrwała choroba. Niepełnosprawność jest czwartym najliczniejszym powodem kwalifikującym się do skorzystania z pomocy społecznej w Gminie Tarnówka. W 2013 z tytułu niepełnosprawności pomocą objętych został 74 rodzin, w 2014 roku - 70 rodzin, natomiast w 2015 – 67 rodzin.

IV.2. Bezrobocie.

Bezrobocie jest bardzo ważnym problemem społecznym, który często generuje inne problemy społeczne. Uwzględniając dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej bezrobocie jest drugim z najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy. Rodziny dotknięte problemem bezrobocia z reguły charakteryzują się brakiem kwalifikacji, a problem ten generuje wiele innych dysfunkcji społecznych. Bezrobocie jest najłatwiejszym do zdiagnozowania problemem, gdyż to z nim najczęściej utożsamiają się sami klienci pomocy społecznej Ośrodka Pomocy Społecznej. Bezrobocie generuje także inne problemy jak uzależnienia, przemoc czy też bezdomność. Poważnym skutkiem bezrobocia jest także ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. Brak perspektyw zatrudnienia, szczególnie w przypadku bezrobotnych długoterminowych, powoduje degradację pozycji społecznej tych osób. W powiecie złotowskim stopa bezrobocia na koniec września 2016 r. wyniosła 10,1% i jest znacznie wyższa niż średnia stopa bezrobocia charakterystyczna dla województwa wielkopolskiego. Wskaźnik bezrobocia w województwie Wielkopolskim oraz dla całego kraju w tym okresie wynosił odpowiednio 5,0% oraz 8,3%. Zgodnie z danymi pochodzącymi z Powiatowego Urzędu Urzędu Pracy w Złotowie, na dzień 31 grudnia 2016 roku wynika, iż w Gminie Tarnówka mieszkało 131 zarejestrowanych osób bezrobotnych, co stanowi 4,4% wszystkich osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Złotowie. Wśród bezrobotnych mieszkańców gminy Tarnówka przeważają kobiety – 90 osób tj – 68,7% ogółu bezrobotnych mieszkańców gminy Tarnówka. W tym okresie zarejestrowanych było 38 osób bezrobotnych w wieku do 30 lat, 37 osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat. Wśród bezrobotnych mieszkańców gminy Tarnówka 76 osób bezrobotnych stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, a więc pozostające w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Złotowie przez okres dłuższy niż 12 miesięcy. Należy zwrócić uwagę, iż liczba osób bezrobotnych systematycznie maleje, co obrazuje poniższy wykres. W ostatnich latach sytuacja na rynku pracy w powiecie złotowskim

przeobraziła się, znaczna część osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym podjęło zatrudnienie. W Gminie Tarnówka stopniowo zmniejsza się liczba osób bezrobotnych. Takie informacje potwierdzają także dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnówce. Według danych GOPS Tarnówka w 2013 roku bezrobocie jako powód udzielania pomocy i wsparcia dotyczyło 86 rodzin, w 2014 roku – 63, natomiast w 2015 roku 62 rodzin.

IV.3. Długotrwała lub ciężka choroba

Od wielu lat istotnym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej jest także długotrwała choroba, określana - z medycznego punktu widzenia - jako choroba przewlekła. Skutki długotrwałej choroby są o wiele trudniejsze do wyeliminowania, ponieważ w znacznie mniejszym stopniu zależą od samej osoby, a ponadto wymagają znacznych nakładów finansowych przez długi czas. W wielu przypadkach problem ten jest nierozwiązywalny, bowiem choroba przewlekła, wiąże się przede wszystkim z tym, że dolegliwości zdrowotne nie mijają, a wręcz przeciwnie czasem utrzymują się latami albo nasilają się w miarę upływu czasu i kończą się zaliczeniem osoby do stopnia niepełnosprawności przez organy do tego uprawnione. Długotrwała lub ciężka choroba była powodem udzielenia pomocy w 2015 roku dla 26 rodzin. Liczba rodzin objętych wsparciem z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby systematycznie maleje w 2014 roku liczba rodzin, którym przyznano wsparcie z tego tytułu wynosiła 28, natomiast w 2013 roku – 37. W 2015 roku długotrwała lub ciężka choroba jako wiodąca przyczyna korzystania z systemu pomocy społecznej wystąpiła u około 20% rodzin objętych pomocą społeczną. Może to wynikać z faktu, że osoby długotrwale chore posiadające często własne źródło dochodu nie są w stanie pokryć zwiększających się wydatków związanych z zakupem leków i leczeniem.

IV.4. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Bezradność wychowawczą i opiekuńczą, rozumieć można, jako poczucie braku sprawczości w sytuacjach wychowawczo – opiekuńczych. O bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych mówimy wówczas, kiedy rodziny nie posiadają wystarczających zasobów osobistych i zasobów systemu rodzinnego, by same mogły poradzić sobie w trudnych sytuacjach życiowych. Uogólniając rodziny te charakteryzują się niskim poziomem spójności, elastyczności i wytrzymałości w sytuacji kryzysu. Jest to jeden z powodów szukania wsparcia w pomocy społecznej. Znacząca część klientów GOPS

w Tarnówce stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo- wychowawczymi, rodziny niezdolne do stworzenia dzieciom podstawowych warunków bytowych i opiekuńczo- wychowawczych. Najpoważniejsze problemy niektórych rodzin wiążą się z sytuacją dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych, czyli takich, które nie zaspokajają w niezbędnym zakresie materialnych, psychicznych i społecznych potrzeb swoich członków. W skrajnych przypadkach niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu dzieci łączy się z innymi problemami, takimi jak:

- ✓ uzależnienia,
- ✓ przemoc domowa,
- ✓ zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych,
- ✓ konflikty z prawem z powodu zachowań buntowniczych, agresji, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, wartości i norm.

W rodzinach, w których występują trudności opiekuńczo - wychowawcze, rodzicom brakuje wzorców komunikacji i stworzenia poczucia bezpieczeństwa, umiejętności tworzenia odpowiedniego klimatu życia rodzinnego, rozładowania napięć powstałych poza domem, a także obdarzania dzieci uwagą. Trudności opiekuńczo - wychowawcze występujące w rodzinie w stosunku do ogółu korzystających z pomocy społecznej były bardzo często powodem objęcia ich pomocą. Specyfika środowiska klientów GOPS w Tarnówce, w którym znaczna część osób kończy edukację na poziomie szkoły podstawowej, borykającego się z problemem długotrwałego bezrobocia i związanymi z tym faktem trudnościami natury materialnej sprawia, że zjawisko bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w tych rodzinach pojawia się dosyć często. W prawidłowym rozwoju organizuje się pomoc instytucjonalną, aby wspomóc dzieci z rodzin problemowych. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych staje się coraz większym problemem w Gminie Tarnówka, w 2013 roku z tego tytułu pomocą objęto 16 rodzin, w 2014 roku – 12 rodzin, natomiast w 2015 roku – 17 rodzin.

IV.5. Ubóstwo.

Zjawisko ubóstwa nie jest priorytetowym problemem w gminie Tarnówka. Za ubóstwo uznaje się stan, kiedy jednostce, czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie uznawanych za niezbędne potrzeb. Za potrzeby podstawowe, poza wyżywieniem, uznaje się: ubranie, mieszkanie, ochronę zdrowia, wykształcenie. Niestety zjawisko to staje się coraz bardziej widoczne, ze względu na pogłębiającą się dysproporcję w społeczeństwie. Ubóstwo jest zjawiskiem niebezpiecznym, ponieważ może powodować

trwale urazy psychiczne i długotrwałe skutki społeczne. Jednym z najważniejszych skutków ubóstwa jest fakt jego samodzielnej reprodukcji – ubodzy rodzą dzieci skazane na pozostawanie w tej sferze. Dlatego też forma pomocy dla osób ubogich powinna z jednej strony zabezpieczać ich byt, a z drugiej motywować ich do podjęcia starań zmiany swego życia. Osoby trwale ubogie cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines. Z powodu podejmowania prac dorywczych i potrzeby oszczędzania, takie osoby nie uczestniczą czynnie w życiu społecznym ani nie korzystają z dóbr kulturowych. Do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem można zaliczyć rodziny, w których członkowie utrzymują się z niezarobkowych źródeł, innych niż renta czy emerytura. Utrwalanie się biedy powoduje zmianę stylu życia rodziny oraz przyczynia się do powstania wielu niekorzystnych zjawisk, jak: zaniedbania w opiece i wychowaniu, alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość. W 2013 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia dotyczył 11 rodzin, w 2014 roku – 9, natomiast w 2015 roku 12 rodzin.

IV.6. Przemoc w rodzinie.

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że: jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary, siły są nierówne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy, narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje swoją przewagę i narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności, godności, szacunku itp.) powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie ofiary na poważne szkody. Niekiedy zagraża jej życiu. Przemoc domowa nie dotyczy wyłącznie rodzin ubogich, lub tych rodzin, w których występuje problem alkoholizmu. Problem przemocy w rodzinie jest zjawiskiem trudnym do zdiagnozowania, co związane jest z brakiem zgłoszeń takich zjawisk. Problem ten także występuje w Gminie Tarnówka. Od dnia 17 października 2012 roku na terenie Gminy Tarnówka funkcjonuje powołany zarządzeniem Wójta Gminy Tarnówka - Gminny Zespół Interdyscyplinarny zajmujący się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Zespół interdyscyplinarny został powołany w celu współpracy różnych instytucji w celu udzielenia pomocy osobie lub rodzinie, w której istnieje podejrzenie przemocy z terenu gminy Tarnówka. Spotkania Zespołu mają na celu poprawę sposobów udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy i ich najbliższemu otoczeniu. Do zadań Zespołu należy:

Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie i podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku. Podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym patologią. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym. Zespół interdyscyplinarny ma prawo inicjować interwencje w środowisku dotkniętym przemocą.

Warto również zauważyć też wzrost liczba założonych niebieskich kart. W 2012 roku założono 4 Niebieskie Karty, w 2013 roku – 8 Niebieskich Kart, w 2014 roku – 8 Niebieskich Kart natomiast w 2015 roku – 8 Niebieskich Kart.

IV.5. Osoby starsze.

Ważnym problemem społecznym, który w kolejnych latach będzie przybierał na znaczeniu jest problem ludzi starszych. W związku ze zmianami demograficznymi i procesem starzenia się społeczeństwa, konieczne będzie podejmowanie skutecznych działań zmierzających do rozwiązania najważniejszych problemów ludzi starszych. Starzenie jest naturalnym procesem rozwojowym i stanowi jeden ze stadiów życiowych człowieka, który nie może być ani cofnięty ani też odwracalny. Starzenie ma ogromne znaczenie w sensie indywidualnym, społecznym, i ekonomicznym. Jeszcze niedawno starzenie postrzegane było, jako całkowita utrata zdrowia czy też niedołęstwo. Aktualnie często wysoka aktywność społeczna osób starszych, wskazuje na możliwości w zakresie dalszego kierowania własnym rozwojem. Zmiany postaw społecznych wobec starości przyczyniły się do wytyczenia nowych kierunków polityki społecznej, realizowanej wobec osób starszych. Zwłaszcza w kontekście prognoz demograficznych wskazujących, na stały procentowy wzrost osób w starszym wieku wśród populacji ludzkiej. Efektem tej zmiany jest przeniesienie akcentu ze sprawowania opieki nad tą grupą społeczną, na rzecz dostarczenia im takiej pomocy, która pozwoliłaby utrzymywać jak najdłużej aktywność społeczną. Podstawową ideą tak rozumianej pomocy jest wsparcie społeczne. Na terenie Gminy Tarnówka według danych na dzień 31.12.2016 roku, mieszkało 608 osób w wieku powyżej 60 lat (warto odnotować, że na terenie gminy mieszkało 235 osób w wieku powyżej 70 lat), odsetek mieszkańców w wieku powyżej 60 lat stanowi 19,6% wszystkich mieszkańców gminy Tarnówka. Gmina Tarnówka niestety nie rozwija się pod względem demograficznym: liczba ludności gminy ulega stopniowemu zmniejszeniu, zwiększa się także współczynnik obciążenia demograficznego. Na podstawie tych danych należy jednoznacznie stwierdzić, że ludność

gminy Tarnówka starzeje się. W związku z powyższym konieczne jest podejmowanie odpowiednich działań ukierunkowanych na tą grupę społeczną. W pomoc osobom starszym, szczególnie tym wymagającym pomocy w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnacyjną włącza się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnówce. Usługi opiekuńcze oferowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, wykonywane są w miejscu zamieszkania osób samotnych, które ze względu na wiek lub choroby wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Dla osób zdrowych, które wymagają innej pomocy np.: przy wypełnianiu dokumentów pracownicy GOPS w Tarnówce świadczą pracę socjalną. Wsparciem objęte są wszystkie osoby niepełnosprawne oraz długotrwale chore. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi Gminie Tarnówka wynosiła w 2013 roku - 2 osoby, w 2014 roku - 3 osoby, natomiast w 2015 roku - 3 osoby.

IV.6. Uzależnienia.

Ważnym problemem społecznym w Gminie Tarnówka jest zjawisko uzależnienia od alkoholu, narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych. Obecnie spotyka się również inne typy uzależnień, szczególnie wśród dzieci i młodzieży jak: uzależnienie od komputera, gier komputerowych, czy też telefonu komórkowego. Uzależnienia jest to specyficzny stan organizmu człowieka oraz zmian w zachowaniu towarzyszącym zawężaniu się wachlarza umiejętności radzenia sobie w życiu wraz z pojawiającym się przymusem pomimo negatywnych konsekwencji wcześniejszego ulegania przymusowi robienia czegoś lub myślenia o czymś. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem, a substancją chemiczną, (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki), charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy, w celu doświadczenia jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących brakowi substancji. Wśród różnego rodzaju uzależnień występujących wśród dorosłej ludności zamieszkującej gminę Tarnówka, najczęstszym problemem jest uzależnienie od alkoholu. Od kilku lat problem ten nie ulega zmniejszeniu. Alkoholizm był powodem objęcia wsparciem przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnówce w 2015 roku 7 rodzin, natomiast w 2014 roku – 6 rodzin. Dane GOPS w Tarnówce nie odzwierciedlają w pełni skali tego zjawiska, które jest zdecydowanie większe z uwagi, na to że statystyki dotyczą jedynie klientów GOPS w Tarnówce a nie wszystkich osób dotkniętych problemem uzależnienia.

V. *Pomoc społeczna w Gminie Tarnówka. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnówce.*

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów oraz wójtowie, burmistrzowie (prezydenci miast) na poziomie gmin. Organy te realizując zadania pomocy społecznej współpracują, na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. **Na terenie Gminy Tarnówka funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Niepodległości 18, 77 - 416 Tarnówka.**

Pomoc społeczna od dnia 1 maja 2004 r. funkcjonuje na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593 ze zm.) obecnie (Dz.U z 2015 r poz.163). Zadania z zakresu pomocy społecznej, leżące w kompetencji gminy realizowane są za pośrednictwem Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnówce .

Osoba lub rodzina ubiegająca się o pomoc społeczną może zgłosić się do ośrodka pomocy społecznej w miejscu zamieszkania (ośrodki znajdują się w każdej gminie). Decyzje o przyznaniu lub odmowie przyznania pomocy wymagają uprzednio przeprowadzenia przez pracownika socjalnego rodzinnego wywiadu środowiskowego. Decyzje w sprawach świadczeń pomocy społecznej wydawane są w formie pisemnej. Od każdej decyzji służy prawo odwołania.

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej. Od dnia 1 października 2015 r. dla osoby samotnie gospodarującej jest nim dochód nie przekraczający kwoty 634 zł, natomiast dla osoby w rodzinie – kwota 514 zł. Rada Gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć kwoty uprawniające do zasiłku okresowego.

Główną instytucją odpowiedzialną za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej jest gmina. Gmina zadania te realizuje na podstawie w ustawy z dnia 12.03.2004 r. o pomocy społecznej, oraz innych ustawach za pośrednictwem Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnówce. Świadczenia pomocy społecznej są udzielane na wniosek osoby zainteresowanej

lub jej przedstawiciela ustawowego, bądź innych osób, za zgodą zainteresowanego lub przedstawiciela ustawowego. Natomiast diagnozowanie spraw odbywa się w oparciu o wywiad środowiskowy, a decyzje w sprawach świadczeń wydawane są w pisemnej formie.

Powody pomocy, której udziela ośrodek są następujące:

- ✓ Ubóstwo.
- ✓ Sieroctwo.
- ✓ Bezdomność.
- ✓ Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności.
- ✓ Bezrobocie.
- ✓ Niepełnosprawność.
- ✓ Ciężka lub długotrwała choroba.
- ✓ Przemoc w rodzinie.
- ✓ Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenie gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych.
- ✓ Alkoholizm.
- ✓ Narkomania.
- ✓ Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego.
- ✓ Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze.
- ✓ Klęska żywiołowa.
- ✓ Klęska ekologiczna.
- ✓ Trudności w integracji uchodźców.
- ✓ Zdarzenie losowe lub sytuacja kryzysowa.

Formy pomocy o którą mogą ubiegać się wnioskujące osoby są następujące:

- ✓ Zasiłek stały, który przysługuje osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub inwalidztwa.
- ✓ Opłacanie składek zdrowotnych.
- ✓ Zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego.
- ✓ Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób starszych, samotnych i chorych w miejscu zamieszkania.
- ✓ Zasiłek celowy i w naturze.
- ✓ Zapewnienie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania.

- ✓ Posiłki dla dzieci i młodzieży w okresie nauki w szkole.
- ✓ Sprawienie pogrzebu.
- ✓ Skierowanie do domu opieki społecznej.
- ✓ Opiniowanie kandydatów na rodzinę zastępczą.
- ✓ Udzielenie pomocy pieniężnej rodzinom zastępczym.
- ✓ Usamodzielnianie pełnoletnich wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych.
- ✓ Udzielanie specjalistycznego poradnictwa dla rodzin w zakresie rozwiązywania problemów rodziny, zapobiegania przemocy w domach i terapii dla rodzin dotkniętych problemem alkoholowym i narkomanią.

V.1. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w Gminie Tarnówka. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej.

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do świadczeń z pomocy społecznej w Gminie Tarnówka są niezmiennie od kilku lat: niepełnosprawność oraz bezrobocie. Kolejne ważne powody to: długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych oraz ubóstwo. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej pozostają takie same, warto jednak zauważyć, że w okresie ostatnich lat zmieniała się ranga i znaczenia każdego z problemów społecznych kwalifikujących się do uzyskania pomocy przez GOPS w Tarnówce.

Rysunek 7. Najważniejsze powody przyznania pomocy. Struktura rodzin, którym przyznano pomoc według powodów przyznania pomocy w latach 2013 – 2015. (Opracowanie na podstawie danych GOPS Tarnówka)

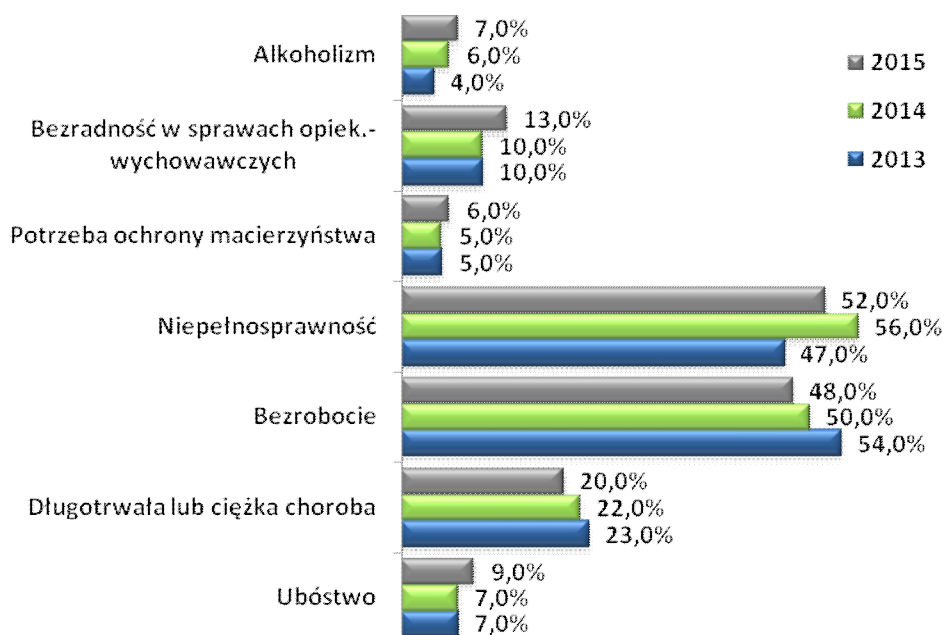

Tabela 4. Powody przyznania pomocy. Struktura rodzin, którym przyznano pomoc według powodów przyznania pomocy w latach 2013 – 2015. (Opracowanie na podstawie danych GOPS Tarnówka)

	2013	2014	2015
Ubóstwo	1,0%	1,0%	1,0%
Długotrwała lub ciężka choroba	19,0%	19,0%	18,0%
Bezrobocie	44,0%	45,0%	48,0%
Niepelnosprawność	19,0%	20,0%	16,0%
Potrzeba ochrony macierzyństwa	17,0%	17,0%	20,0%
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych	1,0%	4,0%	3,0%
Alkoholizm	0,0%	2,0%	0,0%
Przemoc w rodzinie	0,0%	0,0%	0,0%

Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej wymaga oprócz spełnienia kryterium dochodowego, wystąpienia innych przesłanek. Świadczeniobiorcy pomocy społecznej podają jeszcze inne powody wystąpienia z wnioskiem o pomoc. Poniższa tabela zawiera zestawienie przyczyn udzielania pomocy społecznej w latach 2013 - 2015 ustalone na podstawie przeprowadzonych wywiadów środowiskowych.

Tabela 5. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej w latach 2013 – 2015. Liczba rodzin. (opracowanie na podstawie danych GOPS Tarnówka)

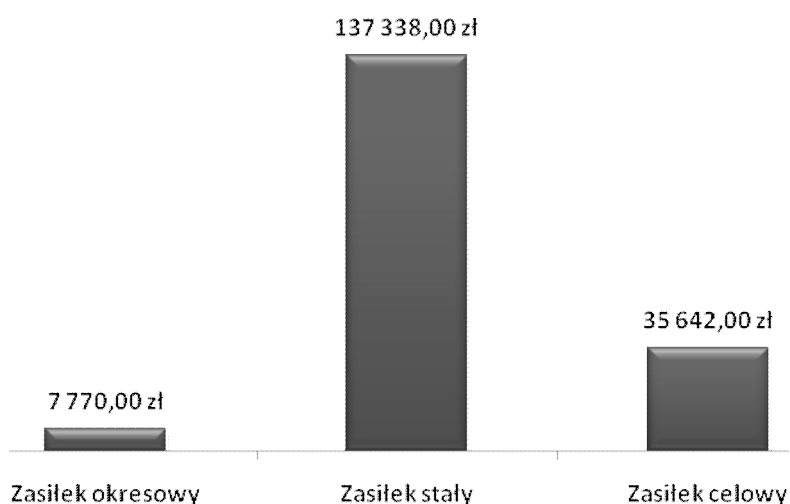
	2013	2014	2015
Ubóstwo	4	2	2
Długotrwała lub ciężka choroba	60	48	40
Bezrobocie	135	115	105
Niepelnosprawność	57	50	36
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych	4	9	6
Potrzeba ochrony macierzyństwa	53	44	44
Alkoholizm	0	6	1
Przemoc w rodzinie	0	0	0
Bezdomność	2	4	7
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	0
Zdarzenie losowe	1	1	0

V.2. Działania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez GOPS w Tarnówce.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnówce realizując ustawowe zadania własne gminy, przyznaje i wypłaca zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe, specjalne zasiłki celowe. Do jego zadań własnych należą także: usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, zasiłki z tytułu zdarzenia losowego, dożywianie dzieci w szkołach, opłaty przedszkoli, sprawianie pogrzebów, kierowanie do Domów Pomocy Społecznej, dodatki mieszkaniowe, składki na ubezpieczenia zdrowotne, stypendia dla uczniów o charakterze

socjalnym. W 2015 roku pomocy i wsparcia udzielono 204 osobom, natomiast świadczenia przyznano 185 osobom, w tym świadczenia pieniężne wypłacono 111 osobom. W 2015 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnówce przyznał i wypłacił w 2015 roku zasiłki okresowe 5 osobom, a liczba świadczeń w tym zakresie wyniosła 29. Zadaniem własnym gminy jest także wypłacanie zasiłków celowych, w tym zasiłków celowych specjalnych. W 2015 roku wypłacono zasiłki celowe dla 102 osób. W ramach zadań zleconych gminie w 2015 roku wypłacono zasiłki stałe dla 30 osób – liczba świadczeń wynosiła 297. Poniżej przedstawiono świadczenia pieniężne z pomocy społecznej w 2015 roku zakresie (zasiłków celowych, okresowych oraz stałych).

Rysunek 8. Środki ogółem przeznaczone na pomoc społeczną w zakresie zasiłków celowych, okresowych oraz stałych w 2015 roku. (opracowanie na podstawie danych GOPS Tarnówka)

Praca socjalna.

Bardzo ważne i istotne miejsce w ustawie o pomocy społecznej odgrywa praca socjalna, która jest zadaniem obligatoryjnym gminy. Praca socjalna to działalność profesjonalna. To zespół powiązanych ze sobą i umiejętnie zaplanowanych działań prowadzonych przez wykształconych pracowników socjalnych we współpracy z osobą wspieraną. To mechanizm polityki społecznej służący rozwiązywaniu problemów społecznych, zapobieganiu ich natężeniu oraz aktywizowaniu jednostek i grup do samopomocy. To działalność profesjonalna polegająca na udzielaniu pomocy jednostkom, grupom lub społecznościom we wzbogacaniu lub odbudowywaniu ich zdolności społecznego funkcjonowania oraz na tworzeniu sprzyjających warunków społecznych. Celem pracy socjalnej jest pomoc w nauczaniu się samodzielności. Pracownicy socjalni realizują swoje

zadania w ośrodkach pomocy społecznej, domach pomocy społecznej, organizacjach pozarządowych i różnorodnych placówkach świadczących pomoc społeczną. Praca socjalna spełnia szereg istotnych funkcji:

- ✓ ratowniczą - jest mechanizmem ratującym jednostki i rodziny w sytuacjach kryzysowych,
- ✓ wspierającą - w edukowaniu do samodzielności w rozwiązywaniu własnych problemów,
- ✓ profilaktyczną - w zakresie zapobiegania wykluczeniu społecznemu,
- ✓ partycypacyjną - budującą lokalne powiązania, koalicje na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, angażującą środowiska do współdziałania.

Pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy już przy pierwszej wizycie analizuje wraz z klientem jego sytuację, zastanawia się nad możliwościami rozwiązywania problemów, udziela porad, ukierunkowuje klienta na możliwości załatwiania jego spraw życiowych, motywuje do zmiany zachowań, które pomogłyby mu w dalszym życiu. Pracownik socjalny podejmuje szereg działań w ramach pracy socjalnej na rzecz zapewnienia godziwych warunków mieszkaniowych, poprawy stanu zdrowia klienta, zapewnienia opieki osobom starszym i niepełnosprawnym, poprawy funkcjonowania rodziny, poprawy funkcjonowania osób zaburzonych psychicznie, poprawy funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym, na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia, na rzecz zapewnienia /uzyskania niezbędnych środków materialnych. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnówce polega w szczególności na:

- ✓ zapewnianiu uzyskiwania niezbędnych środków materialnych,
- ✓ zapewnianiu godziwych warunków mieszkaniowych,
- ✓ rozwiązywaniu problemu bezrobocia,
- ✓ poprawie stanu zdrowia klienta,
- ✓ zapewnianiu opieki osobom starszym i niepełnosprawnym,
- ✓ wskazywaniu uprawnień osób niepełnosprawnych,
- ✓ wspieraniu i pomaganiu we właściwym rozwoju psychospołecznym dzieci i młodzieży,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania rodziny,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania osób zaburzonych psychicznie,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym.

W 2015 roku pracą socjalną objętych zostało 159 rodzin (465 osób w rodzinach). Praca socjalna była świadczona m. in. w zakresie pomocy w wypełnianiu wniosków do różnych instytucji, informowaniu o różnych uprawnieniach oraz pomoc w ustaleniu niepełnosprawności, pomoc socjalna świadczona była również z uwagi na występującą w rodzinie przemoc. Pracownicy GOPS w Tarnówka podejmują współpracę z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami w ramach pracy socjalnej prowadzonej z osobą/rodziną

Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

W roku 2015 Ośrodek realizował program rządowy „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, którego celem jest m. in. wsparcie gmin w wypełnieniu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie dożywiania dzieci oraz zapewnienia posiłku osobom jego pozbawionym, ze szczególnym uwzględnieniem osób z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich. Program zakłada zapewnienie dzieciom do 7 roku życia, uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej oraz osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art.7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zwłaszcza osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym lub niepełnosprawnym – pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Beneficjentami programu są osoby i rodziny, których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 150% kwoty kryterium dochodowego ustalonego zgodnie z art.8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej. W roku 2015 programem objęto 104 osoby. W przypadku braku możliwości zapewnienia posiłku, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przyznał rodzinom pomoc w formie zasiłku celowego na zakup żywności.

Usługi opiekuńcze

Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania przyznawane były osobie samotnej lub osobie w rodzinie, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagała pomocy innych osób, a była jej pozbawiona. Usługi opiekuńcze świadczone były w zakresie:

- 1) pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych,
- 2) opieki higienicznej,
- 3) zapewnienia kontaktu z otoczeniem.

W 2015 roku świadczeniem tym objęto 3 rodziny na łączną kwotę 36 320,00zł.

V.3. Realizacja świadczeń rodzinnych, zasiłków oraz świadczeń pielęgnacyjnych przez GOPS w Tarnówce.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnówce w 2015 roku realizował zadania zlecone ze środków budżetu państwa w zakresie świadczeń rodzinnych w oparciu o ustawę z dnia 28 listopada 2003 roku (tekst jednolity Dz.U z 2006 r. nr 139 poz. 992 ze zm.) i świadczenia w ramach rządowego programu pomocy finansowej osobom pobierającym świadczenia pielęgnacyjne zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 04 października 2011 r. (Dz.U. z 2011 r. nr 212 poz. 1262) oraz zadania w zakresie postępowań w sprawie świadczeń alimentacyjnych i odbieraniu oświadczeń majątkowych w oparciu o ustawę z dnia 07 września 2007 r. (Dz.U z 2009 r., nr 1 poz. 7 ze zm.) o pomocy osobom, uprawnionym do alimentów. Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków związanych z utrzymaniem dziecka. Kryterium dochodowe, które musiała spełniać rodzina to: 574,00 zł na osobę w rodzinie (od 1 listopada 2015 roku – 674,00zł), a w przypadku kiedy w rodzinie jest niepełnosprawne dziecko: 664,00 zł na osobę w rodzinie (od 1 listopada 2015r. – 764,00 zł). Od prawa do zasiłku rodzinnego zależy, czy świadczeniobiorca będzie mógł liczyć na dodatki, które przysługują po zajściu określonych okoliczności. W 2015 roku świadczeniami rodzinnymi i funduszem alimentacyjnym objęto 265 rodzin na kwotę 1.231.069 zł.

V.4. Wskaźnik deprivacji lokalnej w Gminie Tarnówka.

W Gminie Tarnówka wskaźnik deprivacji lokalnej jest relatywnie wysoki, liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jest wysoka w porównaniu do innych regionów. Takie dane oznaczają dużą skalę i natężenie problemów społecznych występujących w gminie Tarnówka. Warto jednak zauważyć, że dynamika deprivacji w kolejnych latach zdecydowanie zmniejsza się, co oznacza zmniejszenie problemów społecznych.

Rysunek 9. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców w latach 2013 – 2015. (opracowanie na podstawie danych GOPS Tarnówka)

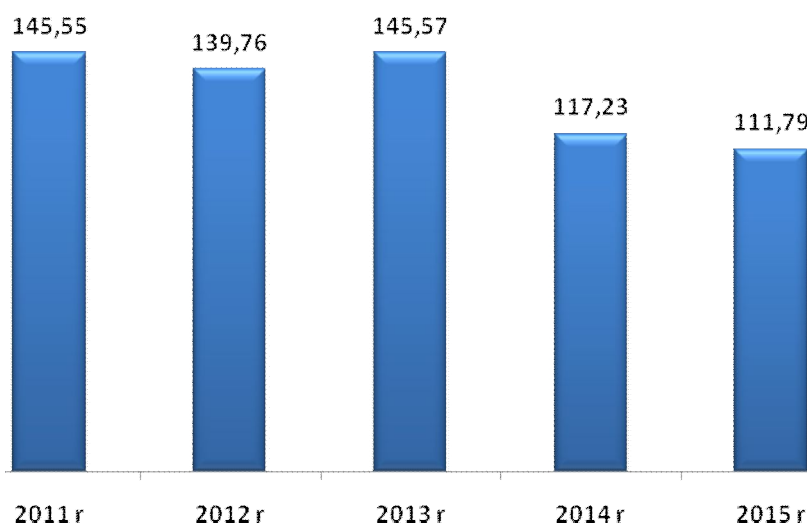

Tabela 6. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców w latach 2013– 2015 – wskaźnik deprivacji lokalnej. (opracowanie na podstawie danych GOPS Tarnówka)

	2013	2014	2015
Liczba osób w rodzinach, którym decyzją przyznano świadczenie	1049	876	713
Liczba mieszkańców	8 382	8 382	8 360
Wartość wskaźnika liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców w1 / w2 x 1000	125,15	104,51	85,29
Dynamika	107	84	82

VI. Analiza SWOT problemów społecznych Gminy Tarnówka.

Analiza SWOT jest użyteczną i coraz powszechniej stosowaną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych w pracach nad strategią. Opracowanie analizy SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Przedstawione poniżej czynniki obejmują mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia. W analizie odnoszono się do kwestii społecznych w Gminie Tarnówka.

Tabela 7. Analiza SWOT problemów społecznych Gminy Tarnówka.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Atrakcyjność środowiska naturalnego i walory przyrodnicze. ✓ Bliskość drogi krajowej nr 11 ✓ Wysoki odsetek ludzi do 30 roku życia w całkowitej liczbie mieszkańców gminy Tarnówka. ✓ Dobrze wyposażone placówki oświatowe. ✓ Oferta kulturalna Gminnej Biblioteki Publicznej i Ośrodka Kultury w Tarnówce oraz aktywność sportowa w gminie. ✓ Działalność GBPIOK – organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.. ✓ Baza sportowa – nowy stadion, działalność Ludowemu Klubowi Sportowemu „Tarnovia”. ✓ Funkcjonowanie Podstawowej Opieki Zdrowotnej. ✓ Relatywnie dobra baza edukacyjna. ✓ Wykwalifikowana kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnówce. ✓ Znajomość środowiska lokalnego przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnówce. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Infrastruktura drogowa i około drogowa. ✓ Słaba komunikacja publiczna. Brak komunikacji PKS i PKP. ✓ Brak ścieżek rowerowych. ✓ Ograniczony rynek pracy. ✓ Bezrobocie długookresowe, w szczególności wśród kobiet i młodzieży, ✓ Brak pełnego skanalizowania Gminy. ✓ Niewielka liczba dużych pracodawców. ✓ Brak mieszkań komunalnych i socjalnych ✓ Niewystarczająca liczba punktów gastronomicznych i noclegowych. ✓ Utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej. ✓ Występowanie wśród mieszkańców uzależnień. ✓ Zbyt niska aktywność mieszkańców wsi uniemożliwiająca realizację wszystkich programów. ✓ Niewystarczająco dobrze rozwinięta infrastruktura (społeczna, techniczna - sieciowa) na obszarach wiejskich.

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Świadczenia i programy realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnówce. ✓ Aktywne organizacje pozarządowe, które biorą udział w życiu społecznym i gospodarczym gminy. ✓ Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Tarnówce do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ✓ Działalność zakładów produkcyjnych i usługowych wykorzystują naturalne zasoby gminy. ✓ Wolne tereny, które są przeznaczone na inwestycję jak i rozbudowę domków letniskowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nie w pełni dobrze zagospodarowana przestrzeń publiczna dla celów integracji społecznej. ✓ Niski poziom aktywności gospodarczej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Prężnie działające władze lokalne w gminie. ✓ Realizacja inwestycji w gminie. ✓ Napływ zewnętrznego kapitału – nowe inwestycje gospodarcze ✓ Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji w latach 2014-2020. ✓ Współpraca w ramach partnerstw międzygminnych. ✓ Postępująca integracja mieszkańców. ✓ Rozwój oddolnych inicjatyw społecznych. ✓ Współpraca pomiędzy instytucjami i organizacjami w sprawach dotyczących pomocy społecznej. ✓ Aktywizacja gospodarcza gminy z udziałem funduszy strukturalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ograniczone środki na finansowanie rozwoju społeczno-ekonomicznego. ✓ Postępujące starzenie się społeczeństwa, choroby cywilizacyjne. ✓ Emigracja zarobkowa i migracja na inne tereny oraz niekorzystne zmiany demograficzne – starzenie się społeczeństwa. ✓ Zmiany modelu życia – rozbijanie więzi rodzinnych i społecznych. ✓ Postępujący problem uzależnień, w tym szczególnie uzależnień wśród młodzieży. ✓ Trudność w diagnozowaniu problemu uzależnień wśród młodzieży. ✓ Niezadowalający poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną. ✓ Niedostateczna oferta szkół spędzania

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pozyskanie nowych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy. ✓ Rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym. ✓ Tworzenie i wdrażanie specjalnych programów pomocowych. ✓ Tworzenie stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych. ✓ Rozwój infrastruktury drogowej. ✓ Systemowe rozwiązania z zakresu polityki społecznej. ✓ Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie problemów społecznych i zaangażowanie w ich rozwiązywanie. ✓ Realizacja nowych programów aktywizacji obszarów wiejskich. ✓ Sprzyjająca polityka regionalna nastawiona na rozwój obszarów wiejskich. ✓ Zachowanie walorów środowiska naturalnego. ✓ Rozwój agroturystyki i ekoturystki, opartej na zasobach naturalnych jakimi dysponuje gmina. 	<p>czasu wolnego przez dzieci i młodzież.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Zbyt mała liczba pracowników socjalnych - pracownicy socjalni, którzy już pracują, są zbyt obciążeni pracą. ✓ Konieczność obsługi dodatkowych zadań przez GOPS bez zwiększenia zatrudnienia. ✓ Zbyt duża liczba rodzin przypadająca na jednego pracownika socjalnego, co uniemożliwia efektywną opiekę nad rodzinami. ✓ Zbyt dużą część obowiązków pracownika socjalnego zajmuje wypełnianie procedur administracyjnych. ✓ Trudności w pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz. ✓ Dalsze rozdrabnianie się gospodarstw rolnych.
---	--

VII. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka na lata 2017 – 2021.

STRATEGIA nazywamy zaplanowany i często realizowany w praktyce sposób osiągnięcia jakiegoś wyznaczonego celu.

Celem Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tarnówka jest wytyczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przewyciężenia określonych problemów społecznych. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych zastanych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy pozwolił wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2017 – 2021 co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań wspierających osoby i rodziny w procesie odzyskania zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku. Przedstawionych w Strategii propozycji częściowych działań możliwych do zrealizowania w ramach poszczególnych celów głównych nie należy traktować, jako rejestru zadań do wykonania. Mają one znaczenie inspiracji i wskazań, w jakim kierunku powinno być planowanie operacyjne przy realizacji celów strategicznych. Z tego względu propozycje programów są przedstawione skrótowo, w sposób szkicowy, jako zarys programów, które należy dopiero rozwinąć i nadać formę projektu. Na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w Gminie Tarnówka przyjęte zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w gminie. Priorytetowymi działaniami w sferze przeciwdziałania problemom społecznym na terenie Gminy powinny być: przeciwdziałanie skutkom bezrobocia, wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji społecznych, stworzenie systemu wsparcia dla osób starszych, tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych oraz rozwijanie kapitału społecznego mieszkańców. Ujęcie w Strategii instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, jako realizatorów poszczególnych zadań określonych w celach strategicznych nie wymagało przeprowadzenia konsultacji. Realizacja zadań została określona w regulaminach i Statutach poszczególnych jednostek.

Plan wdrażania Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Tarnówka prezentuje się następująco:

CELE STRATEGICZNE
(główne obszary działania)

KIERUNKI DZIAŁAŃ

Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka na lata 2017 - 2021 opierać będzie na realizacji czterech celów strategicznych:

I. CEL STRATEGICZNY

Integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych oraz starszych.

II. CEL STRATEGICZNY

Integracja, reintegracja i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, przeciwdziałanie skutkom bezrobocia.

III. CEL STRATEGICZNY

Redukowanie problemu uzależnień w gminie Tarnówka

IV. CEL STRATEGICZNY

Wspieranie rodzin z problemami opiekuńczo - wychowawczymi, rodzin wielodzietnych i niepełnych w gminie

I. CEL STRATEGICZNY

Integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych oraz starszych.

Kierunki działań:

- ✓ Zwiększenie możliwości korzystania z usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych, między innymi w ramach rozwijania prac społecznie użytecznych oraz poprzez promocję wolontariatu.
- ✓ Promowanie i wspieranie wolontariatu, będącego formą integracji społecznej dla osób starszych.
- ✓ Realizacja projektów związanych z rozwojem aktywności społecznej, kulturalnej, edukacyjnej i zdrowotnej osób, które znajdują się w okresie przejścia na emeryturę i tuż po zakończeniu aktywności zawodowej. Projekty te powinny uwzględniać promocję elastycznych form zatrudnienia i organizacji czasu pracy, promocję wolontariatu i prac na rzecz społeczności lokalnej, odnawianie kontaktów ze znajomymi i sąsiadami oraz tworzenie grup samopomocowych i banków czasu.
- ✓ Wsparcie dla osób starszych i chorych poprzez pomoc w tworzeniu warunków dla funkcjonowania grup samopomocowych, np. kluby seniora.
- ✓ Współpraca z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej.
- ✓ Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób starszych i niepełnosprawnych.
- ✓ Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu.
- ✓ Wspieranie działań na rzecz poprawy dostępności do usług publicznych m.in. przez osoby niepełnosprawne.

II. CEL STRATEGICZNY

Integracja, reintegracja i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, przeciwdziałanie skutkom bezrobocia.

Kierunki działań:

- ✓ Bieżące monitorowanie i analizowanie sytuacji osób bezrobotnych i ich rodzin we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Złotowie.
- ✓ Zatrudnianie osób bezrobotnych w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych, praktyk i staży we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Złotowie w celu redukcji zjawiska bezrobocia i aktywizacji zawodowej mieszkańców Gminy Tarnówka.
- ✓ Przygotowanie, realizowanie lub współorganizowanie oraz uczestnictwo w projektach (w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej) przyczyniających się do aktywizacji osób bezrobotnych z terenu Gminy Tarnówka.
- ✓ Rozwój form i narzędzi aktywnego wsparcia, które sprzyjać będą aktywizacji zawodowej oraz przyczynią się do wzrostu kwalifikacji osób bezrobotnych będących w trudnej sytuacji socjalno – bytowej.
- ✓ Zwiększenie dostępności do ofert pracy, upowszechnianie informacji o wolnych miejscach pracy oraz usługach oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Złotowie.
- ✓ Promowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy Tarnówka.
- ✓ Rozwój pracy socjalnej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.
- ✓ Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych poprzez zapewnienie schronienia, pracę socjalną, działania osłonowe, reintegrację społeczną i zawodową.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie Gminy Tarnówka do aktywnego wspierania działań zmierzających do integracji zawodowej osób bezrobotnych oraz przeciwdziałania skutkom bezrobocia.

III. CEL STRATEGICZNY

Redukowanie problemu uzależnień w gminie Tarnówka.

Kierunki działań:

- ✓ Rozwijanie edukacji publicznej mającej na celu informowanie o społecznych, zdrowotnych i ekonomicznych skutkach związanych z używaniem alkoholu.
- ✓ Promowanie zdrowego stylu życia w trzeźwości i abstynencji.
- ✓ Wspieranie istniejących lokalnych programów mających na celu zintensyfikowanie działań profilaktycznych kontrolnych skierowanych na ograniczenie popytu na napoje alkoholowe.
- ✓ Wspieranie działań edukacyjnych w zakresie wdrażania skutecznych programów profilaktycznych w pracy z młodzieżą.
- ✓ Wspieranie programów edukacyjnych skierowanych do rodziców mających na celu zaangażowanie ich w oddziaływania profilaktyczne wobec dzieci.
- ✓ Wspieranie programów profilaktyczno – interwencyjnych zaadresowanych do dzieci i młodzieży oraz do grup ryzyka.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji pozarządowych oraz stowarzyszeń do promowania działań z zakresu rozwiązywania problemów związanych z używaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych przez mieszkańców Gminy Tarnówka.
- ✓ Zwiększenie oferty terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych.
- ✓ Udzielanie wsparcia rodzinom osób dotkniętym alkoholizmem, a więc współuzależnionym.
- ✓ Ochrona rodzin dotkniętych alkoholizmem i jednocześnie zagrożonych przemocą.
- ✓ Objęcie dzieci opieką psychologiczno-pedagogiczną oraz socjoterapeutyczną z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym.
- ✓ Udzielanie porad prawnych rodzinom z problemem alkoholowym.
- ✓ Stworzenie centrum informacyjnego zapewniającego fachową pomoc, jak i dyskrecję osobom uzależnionym, ich rodzinom.

IV. CEL STRATEGICZNY

Wspieranie rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, rodzin wielodzietnych i niepełnych w gminie Tarnówka

Kierunki działań:

- ✓ Wdrażanie programów rządowych, samorządowych ukierunkowanych na dzieci i młodzież uczącą się.
- ✓ Podniesienie poziomu funkcjonowania rodzin z zakresu opieki i wychowania dzieci poprzez prowadzenie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego.
- ✓ Tworzenie grup samopomocowych i wolontariatu dla rodzin niezaradnych, z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.
- ✓ Pomoc finansowa, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.
- ✓ Organizowanie zajęć dla dzieci w świetlicach terapeutycznych.
- ✓ Dotowanie kosztów uczestnictwa dzieci z rodzin najuboższych, wielodzietnych i niepełnych w zorganizowanych formach wypoczynku. Preferencje dla rodzin wielodzietnych w posyłaniu dzieci do przedszkola (zwolnienie z opłaty stałej, wyżywienia).
- ✓ Tworzenie świetlic środowiskowych oraz socjoterapeutycznych.
- ✓ Udzielanie pomocy w formie: poradnictwa, terapii rodzinnej, pracy socjalnej, zapewnienia dzieciom opieki i wychowania poza rodziną.
- ✓ Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin.
- ✓ Tworzenie i wspieranie zintegrowanych programów wsparcia rodzin wielodzietnych w jej funkcjach wychowawczej, opiekuńczej i socjalnej.
- ✓ Eliminowanie czynników sprzyjających wykluczeniu rodzin wielodzietnych.
- ✓ Rozbudowa specjalistycznego poradnictwa rodzinnego – większa możliwość korzystania z porad psychologa, prawnika, pedagoga, szczególnie przez osoby z rodzin uzależnionych w celu rozwiązywania jej problemów.
- ✓ Angażowanie wolontariuszy do pomocy rodzinom wielodzietnym i niepełnym w opiece nad dziećmi i pomocy edukacyjnej.
- ✓ Współpraca z placówkami oświatowo - wychowawczymi, organizacjami pozarządowymi i policją w budowaniu i realizowaniu programów profilaktyki ubóstwa, uzależnień, niedostosowania społecznego oraz przestępczości dzieci.
- ✓ Tworzenie świetlic środowiskowych oraz socjoterapeutycznych.

VIII. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tarnówka na lata 2017-2021.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka na lata 2017 - 2021 oczywiście nie stanowi zamkniętego zbioru i katalogu działań. Zdiagnozowane problemy i przewidziane działania nie wykluczają realizacji nowych inicjatyw, będących odpowiedzią na nowopowstałe wyzwania. W okresie czasu, który obejmuje Strategia, wdrażane i realizowane będą, w zależności od potrzeb, programy i projekty dotyczące poszczególnych obszarów i celów strategicznych. Opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka stanowi dokument, który programuje życie społeczności lokalnej, w związku z powyższym strategia ma charakter elastyczny i stwarzający możliwości odpowiedniego dostosowania zaprogramowanych działań do zmieniającej się sytuacji społeczno – gospodarczej, pojawiających się nowych problemów społecznych oraz zmian przepisów prawa, które wyznaczają obszary interwencji w polityce społecznej.

VIII.1. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Tarnówka.

Monitorowanie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka planowane jest poprzez okresową ocenę stopnia osiągnięcia określonych kierunków priorytetowych i stopnia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Za realizację wyżej wymienionych działań odpowiadać będzie kierownik GOPS w Tarnówce. Monitorowanie realizacji zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych planowane jest co dwa lata poprzez składane sprawozdanie z realizacji zadań wynikających z obowiązującej Strategii.

VIII.2. Źródła finansowania.

Zakłada się, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tarnówka na lata 2017-2021 będą: budżet Państwa, budżet Gminy Tarnówka, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła.

Spis wykresów:

<i>Rysunek 1. Położenie gminy Tarnówka. (Źródło: Urząd Gminy Tarnówka)</i>	10
<i>Rysunek 2. Liczba mieszkańców Gminy Tarnówka w latach 2006 – 2015 r. (opracowanie własne na podstawie danych GUS)</i>	11
<i>Rysunek 3. Przyrost naturalny w Gminie Tarnówka w latach 2006 – 2015. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)</i>	12
<i>Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w Gminie Tarnówka w latach 2006-2015. (Opracowanie własne na podstawie danych GUS)</i>	13

Spis tabel:

<i>Tabela 1. Ludność Gminy Tarnówka oraz powiatu Złotowskiego według kategorii. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)</i>	11
<i>Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych w Gminie Tarnówka w latach 2010 – 2015. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)</i>	13
<i>Tabela 3. Saldo migracji zagranicznych w Gminie Tarnówka w latach 2010 – 2014. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)</i>	13
<i>Tabela 4. Powody przyznania pomocy. Struktura rodzin, którym przyznano pomoc według powodów przyznania pomocy w latach 2013 – 2015. (Opracowanie na podstawie danych GOPS Tarnówka)</i>	38
<i>Tabela 5. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej w latach 2013 – 2015. Liczba rodzin. (opracowanie na podstawie danych GOPS Tarnówka)</i>	38
<i>Tabela 6. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców w latach 2013– 2015 – wskaźnik deprywacji lokalnej. (opracowanie na podstawie danych GOPS Tarnówka)</i>	43
<i>Tabela 7. Analiza SWOT problemów społecznych Gminy Tarnówka</i>	44